

Български Книжици.

ЧАСТЬ I. 1859. АПРИЛЪ КНИЖКА ВТОРА

ЗА УСТАНОВЛЕНИЕ-ТО НА ЕНИЧЕРЫ-ТЫ.

Сѣкы е чувалъ поне да казвать (ако не ты е видѣлъ самъ) за злобѣ-тъ на страшнѣ-тъ онѣ-зи войнскѣ *ордѣ*, коя-то ся именуваше Еничеры, и кои-то колчемъ ся зачюяхъ да идѣтъ по села-та и градовы-ты Българскы, растрепервашеся все-то, и настрѣхваше козина-та на мало и голѣмо. Но кога и какъ сѣ ся учредили и установили тѣи *Еничери*, това малцина знаѣтъ, и негли вси сѣ любопитни да ся научять. Того ради мы помыслихмы за добро да приведемъ тукъ онова що е писалъ за нихъ ученѣйшій Г-нъ Хаммеръ въ своѣ-тъ *історіѣ царства Оттоманскаго*.

Вторый царь Оттоманский ⁽¹⁾ Урханъ сынъ Османовъ, царствовавшій отъ л. 1326 до 1359, ималъ братъ Алаединъ, кой-то, като не рачилъ да царува съ него наедно, възблагодарилъ ся да му стане *Везиръ*. Везиръ по Оттоманскы ще каже *бремено-скоецъ*, зашо той напстинъ быва натоваренъ отъ царь-тъ съ управление-то на царство-то, и носи бремя-то на сичкы-ты царственны и правителственны дѣла. Но Алаединъ, зашо-то не бѣше ся обучавалъ въ войско-то искусство, оставилъ войскы-ты дѣла самому царю Урхану, а самъ ся упражнявалъ въ другы-ты царственны потребности, и укрѣпилъ така царство-то съ учрежденіе-то на мудры и разумны законы и установленія, кога-то Урханъ ся грыжилъ да му разшири выше и выше предѣлы-ты съ новы завоеванія ⁽²⁾.

Въ Турціи, какъ-то и въ сичкыя-тъ Востокъ, законн-ти кои-то ся полагають отъ царіе-то, составляють четверто-то основаніе на политично-то право, и ако да ся различавать тѣи сжествително отъ три-ты другы источники на мюсюманско-то законодателство, (кои-то сж *Куранъ-мъ*, или слово-то Божіе, *Сунна-та* или слово-то пророческо, и рѣчи-ты на четыри-ты великы имамы или церковны отцы ислямскы) обаче тѣи царскы законы не сж никакъ противни на другы-ты, зашо тѣи допълняють само тѣхны-ты недостатоцы, и ги толкувать спорядъ требованіе-то на Державны-ты нужды за това тѣи законы составляюще гражданско-то право называватся *Урфи* сирѣчь *придателны*, и *кануны* отъ Гре-

⁽¹⁾ Оттоманский, сирѣчь Турекый. турци-ти сж называли Оттомани, то есть Отмани (Осман-лин) отъ имя-то първаго си царя Отмана или Османа царствовавшаго отъ л. 1299 до л. 1326.

⁽²⁾ Хаммеръ ист. оттом. Т. I. гл. III. стр. 109-111.

чѣска-тѣ рѣчь *хачов* коя-то ще каже *правило*, за да ся различа-
 еать отъ законы-ты кои-то происхождатъ отъ три-ты други ре-
 чены источницы, и кои-то ся именувать *шеръи* и множественно
шеріатъ, и составляютъ така да речемъ *церковно-то люлю-*
манско право (').

Между други-ты Алаединовы установленій въ третіѣ-тѣ
 годниѣ царства Урханова (1328 л.) най-важно-то бѣ учрежде-
 ніе-то на едиѣ постоянниѣ и заплащаемѣ войска. Ертогрулъ и
 Османъ, дѣдо и баща Урханови, воювахъ само съ конницы
 Тюркмены называемы *акъяджы*, кои-то Господарь-тѣ имъ, ко-
 га шялъ да прави воеваніе, требовало да ги свыка нѣколико вре-
 мя по-напредъ. Най-перво Урханъ е ималъ пѣшцы съсъ заплатъ
 постоянны и всякога готовы. Тѣи пѣшцы ся нарекли *иы* или *иыде*
 и земь перво заплатъ едно *якче* сиречь *дукатъ* на день, то естъ
 едиѣ четверта часть *отъ драмъ* (*дирхемъ*) сребро (2). Они ся
 раздѣлявали на различни тѣла по десять, по сто и по хілядж хо-
 ра, кои-то и ся заповѣдали отъ десятиницы, стотницы и полковни-

(1) Хам. іст. оглом. Т. I Гл. 3, стр. 115—116.

(2) Та-зи е най-ветха-та пресмѣтка върху турскѣ-тѣ монедниѣ сус-
 темѣ; невѣроятно е да знаемъ точно колко е сѣществително чинилъ едиѣ
 драхъ сребро, защо-то различни-ти драмове иматъ голѣмѣ разлика въ тяж-
 чинѣ-тѣ по между си. Обяче ако и да зымемъ за основаніе среднѣ-тѣ
 тяжчинѣ на драхъ-тѣ, можемъ да речемъ чи той чинилъ колко-то едиѣ
 франкъ. Слѣдовательно заплата на сѣкы едиѣ войнѣ была четверть отъ фран-
 къ-гъ, сирѣчь пять солдін, или 25 чентезимы, коя-то; спорядъ соразмѣр-
 та цѣнѣ на злато-то и на сребро-то по него время, и спорядъ цѣнѣ-тѣ на
 ѣденіе-то, была е доволно голѣма заплата, наипаче ако бы да ся сравни
 съ заплатѣ-тѣ що зѣмали тога войска-ты почти на сичка-ты Державы Ев-
 ропейскы [hammer C. I. Notes ets eclaircissemens p 384

цы. Тая войска разгордившияся отъ голѣмж-тѣ заплатѣ що земаля, не ся забави съ честолюбивы-ты си притязанія да увеличи юще по-много безчинія-та кои-то установленіе-то ѿ имаше намѣреніе да превари и възбрани. Зи да ся прекъсатъ злоупотребленія-та ѿ, Урханъ ся совѣтова съ брата си Алаеддина и съ Чендерели Кара-Халила кой-то бѣ шюря на шейхъ Едебали, и слѣдовательно роднина на Султанъ-тѣ. Чендерели-та предложи да ся учреди една войскѣ составляема съвсѣмъ отъ Христіанскы момцы, кои-то бѣхъ накарани да ся потурчатъ. Той мыслилъ наистинѣ че побѣждени-ти бѣхъ по закону роби на побѣдители-ты, кои-то слѣдовательно ставали законни господари на имѣнія-та имъ, на жены-ты имъ, и на дѣца-та имъ, и думалъ че, ако бы имъ ся дѣца-та потурчили какъ да е да е, и ако бы ся намѣстили въ войскѣ-тѣ тѣи шели да получаютъ свое-то душевно и тѣлесно благополучіе, понеже, спорядъ Куранъ-тѣ *сички-ти дѣца, разсѣдали носили съ себе си расположеніе къмъ ислямство-то*⁽¹⁾. Най-сетнѣ думалъ той че, ако бы ся правили Христіански-ти дѣца войни, то щяло да даде поводъ и на другы-ты невѣрны да ставатъ мюслюмане, и че нова-та войска щяла непременно да ся составлява не само отъ дѣца-та на побѣждены-ты н роды, но и отъ много Христіаны кои-то, като иматъ съ потурчени-ты родинство или пріятелство, и като ся измамятъ отъ награды-ты кои-то сѣ обѣщани на отстѣпницы-ты, не быхъ ся и тѣи забавили да си оставятъ отечество-то и да дойдятъ да ся соединятъ съсь нихъ. Такъж-зи една адскѣ політикѣ показалъ той Чендерели Кара-Халилъ за основѣ на учрежденіе-то на новж-тѣ вѣйскѣ! Какъ да е да е, тѣя ся учредила тога-зи, и ся нарекла съ имя *Ени-Чери* (нова-войска), кое-то мы просто изговарямы *Яничари*.

⁽¹⁾ *Кюлю мевюдики алифитретюнъ ислямъ idis, f. 197.*

Имѣюще начальниці строги и неумолимы, кеничери-ти ся обучавали отъ рано да ся покорявать и да теглять трудъ-тъ и гладъ-тъ; и знали че, ако бждѣтъ покорни на начальницы-ты си, ся показвать доблественни и юнаци въ время брани, непременно щели да ся възнаградятъ съ по-горенъ войиски степень. За това и не ся забавиха да докажатъ съ знамениты-ты си победы въ Европѣ и Азіи че учредитель-тъ на новѣ-тъ тѣ-зи войска ималъ право въ предвидѣнія-та си.

Тиѣ пріяли за покривъ на главѣ-тъ си гуглѣ-тъ отъ бѣло кече, коѣ-то дервишѣ-тъ хаджи-бекѣшѣ, основатель на бекташскія-тъ дервишскій чинѣ, ето по коѣѣ причинѣ: Урхинѣ, ведно съ нѣколико отъ новы-ты отстъпници, отишлѣ единѣ день при Хаджи-Бекташа на село Сулидже-Кенаріюнѣ близу при Амассіиѣ за да му ище благословеніе-то а притова и единѣ *байрякъ* и едно имя на новѣ-тъ войска. Шейхѣ-тъ турижлѣ рѣкавѣ-тъ на *дѣлюбе-то* си на главѣ-тъ на единѣ отъ войны-ты така, що края-тъ му повиснѣлѣ отъ задѣю гърбѣ-тъ му, а послѣ изрекѣлѣ вдухновеннимъ гласомъ тыя пророческы думы: « Войска-та, коѣ-то си ново учредилѣ ще нарече *кени-чери*; образѣ-тъ ѣ ще е « бѣлѣ и ласкавѣ; дѣсница-та ѣ ще е страшна, сабія-та и силна « и стрела-та ѣ остра. Тыя ще е побѣдителна въ сички-ты брани, и ще ся враща всякуга побѣдоносна. » Въ память сего благословенія, гугла-та отъ бѣло кече на кеничеры-ты ся увеличила отъ задѣ съ едно парче Stoffѣ, като въспоминаніе на дервишскія-тъ рѣкавѣ, и ся украсила съ една дървенѣ дѣжницѣ наместо перо-то що имала врѣху си отнапредѣ.

Понеже заплата-та що ся давала на новѣ-тъ войска бѣше голѣма, и ѣденіе-то и го-изсыбно отъ други-ты войска (1)

(1) Еничери-ти и пѣдеа-та земахѣ сами заплатѣ и хранѣ отъ царство-то; а сички-ти други войска земахѣ токмо таиѣ, а не и заплатѣ.

чалници-те и си занели вси имена-та отъ различни-ти мутва-шски служби, така полковникъ-тъ на *ода-тъ* сирѣчь на *решимтъ-тъ*, ся нарекалъ *чорбаджи-баши* сирѣчь *началникъ на чорба-тъ*. Послѣ по-големи-ти чиновници са нарекли, единъ, *аччи-баши* или *началникъ на повари-ты*; други, *Сака-баши*, или *началникъ на водоносцы-ты*, и проч. мѣсець-тъ съ звѣздъ-тъ и саблата Омерова, свѣтяхъ на аляныя-тъ имъ байракъ. А най-священното нѣщо на *ода-тъ*, бѣше *казанъ-тъ* около кой-то они ся събирахъ, не само за да ядѣтъ, но и за да ся совѣтуватъ. Тия разни обичаи бѣхъ въ употребленіе близо до 500 години и до наши-ти времена.

Въ время Мухамеда II-го [1451-1481] тия юнашки защитители на царство-то получили, какъ-то и други-ти Державни тѣла, прави и преимущества по-обширни. Число-то и заплата-танъ са премного увеличили. Въ начало-то, *ieniçerекa-та* заплата бѣ едно дукато на день; тѣя послѣ ся умноживаше спорядъ колко-то години бѣ слугувалъ и колко-то юнашкы дѣла ся бѣ отличилъ всякій *ieniçerинъ*; обаче никога и въ никое обстоятельство ежедневна-та заплата на одинъ простъ *ieniçerинъ* не заминуваше по-вече отъ седемъ ишти първоначалнъ-тъ му заплатъ. *ieniçeri-ти* най-напредъ бѣхъ само хіляда, но всякъ годинъ други хіляда млади хрістіане, кои-то били заробени малки, понуждавахъ се да станѣтъ мюсюмани и да влѣзѣтъ въ войскъ-тъ. Ако-ба число-то на заробени-ти не стигаше, то ся допълняваше, въ время мира, отъ други-ти подданици хрістіани. Той-зи обичай ся продължилъ до царство-то Мохаммеда IV (1648-1697). Отъ тамъ насетиъ това войско избраніе тѣло ся допълняваше само отъ *ieniçerски-ти* дѣца (защо тѣи ся почти сички-ти женихъ) и измежду туземцы-ти; за това и отъ тога-зи на самъ то хванъ да западва, а западуваніе-то му ставаше отъ день на день по-много даже до нашіятъ векъ, кога-то страшно-то сіе войско тѣло бы расирѣснато и унищено.

Оттомански-ти історичи согласно вси похваляють мудрость-ть и благочестіе-то на учредитель-ть того войнскаго тѣла, и ка-звать че то принесло толкова завладѣтели на Свѣтъ-ть и толко-ва блажены на небе-то, що, ако бѣхъ ся земали, въ разстояніе трихъ вѣковъ, само хілядъ-та оныя опредѣлены хрістіены, то пакъ ще-ли да са избавять триста хіляди отъ адскы-ты маки. А понеже число-то Еписчерско бѣше до 1200 въ время Мухамеда II-го, до 20,000 въ время Сюлеймана, (1520—1566 и до 40,000 въ вре-ме Мухаммеда IV-го, слѣдува чи най-малко 500 хіляди млади хрістіени били насилъ потурчени и предани на войнство-то (1).

Мы не ще свѣршимъ това изложеніе преди да принесемъ отъ странъ на сичкы-ты вѣрны Хрістіанскы подданицы Отто-манской имперіи дѣжно-то сердечно благодареніе покойному ца-рю Султану Махмуду, за що той съ неговъ-тѣ великѣ проница-тельность и съ неговы-ты благодѣтели душевные расположенія за сичкы-ты свои безъ изытіе подданицы, истреби и уничтожи реченно-то войнско тѣло, кое-то бѣ достигило до толкѣзи зло-бѣ и лошевинѣ, що и на самы-ты наши царіе правяше обиды, па-кости и злодѣаніе неизмѣримы, безъ да принося отъ другъ стра-нѣ никоѣжъ ползѣ на царство-го. Освобождено отъ еписчерско-то насиліе, отъ тогава на самъ царско-то наше милостиво Прави-тельство и прилюбимы-тѣ нашъ царь и Господарь Султанъ АБ-ДУЛЬ МЕДЖИДЪ-ХАНЪ, кому-то Богъ да продѣлжи живо-тъ-ть и да умножи славѣ-тѣ, немятъ другъ мо-голѣмъ грыжѣ освенъ какъ да утвѣрдытъ и уздравять тишинѣ-тѣ, покоя-тѣ и благоденствіе-то на сичкы-ты си подданицы.

(1) hammer hist ode l' emp. ottom. T. I. L. III, p. 120—126

ПАТРИАРХЪ КОСТАНТІЙ

Въ лѣтописъ-тѣ на поперднѣ-тѣ Книжицѣ бѣхмы ся обѣщали да кажемъ нѣщо по пространно за покойнаго сего Патріарха, за да го узнаѣхъ по-добрѣ наши-ти читатели. Слѣдовательно потщавамыся днесь да положимъ тукъ за него слѣдующѣ-тѣ статіи, кождо неизвѣстный пѣкой сочинивъ бѣ помѣстилъ предъ время, по Французскы, въ Французскыя-тѣ *Цареградскыи вѣстникѣ*.

» Гробъ-тѣ ся затвори върху единъ отъ оныхъ рѣдкы знамениты мѣжіе въ тыя страны, за кои-то има правдѣ да ся гордѣ тѣхно-то отечество. Една сѣнка, закѣснѣла на брегъ-тѣ животный, заминѣ и стиде на вѣчность-тѣ. Святѣйшій отецъ Костантій, бывшій прежде патріархъ Цареградскый, веке не сжществува! Като Нестора (') и той живѣ, какво-то каже божественный Мелангигенъ *три челоувческы возрасты*. Ученыя-тѣ той-зи

(') Несторъ, внукъ Иракліевъ, и кралъ Мессинскый въ Пелопоннѣ, бѣ единъ отъ Греческы-ты цари и князеве, кои-то бѣхъ восвали на Троядѣ ококо 1200 години предъ Хріста, ако и да е былъ уже тогази много старъ. Тамъ онъ съ своѣхъ-тѣ храбрость и краснорѣчивость ся толкова отличилъ още стихотворецъ Омиръ като му захвала много, натурива на главѣ-тѣ му сичкы-ты великы качества, кои-то съставляватъ единъ сѣвршенъ юнакъ; за това и Агамемнонъ реклъ че, ако былъ ималъ като Нестора десять, отъ да-вно бы ся привзела Трояда. Защо-то умрѣлъ много старъ, дѣвши-ти писатели казватъ че живѣлъ три челоувческы возрасты.

столѣтний мжжъ умре на 1/1, Іаннуаріа 1859 лѣта, въ Синайскія-тъ мѣтохъ на Бала-та у Цариградъ.

» Римлянеги, кога щяхъ да сторять честь на умрелы-ты си, не туряхъ най-краспорѣчивыя-тъ витія да каже надгробно-то му слово, но оставяхъ таѣхъ правдицъ на най-ближнія-тъ му сродникъ, или на кой-то му бѣ най-привержень. Като такъвъ-зи и азъ щъ ся постаряѣхъ да изложя едно кратко лачертаніе за честныя-тъ тойзи Архіпастыръ, кой-то мя почиташе като свой пріятель, и кому-то житіе-то объема едно голѣмо пространство времєно, въ кое-то сж станѣли много и велики событія.

» Константіевъ отецъ родомъ Критянинъ, бѣше Златарь. Преди сто години, ржкодѣльны-ты *еснафи* бяхъ толкова на почитъ, що съставлявахъ Фенерскъ-тъ арістократіѣ; и Влахо-Молдавски-ти Господари въ Цареградскы-ты чаршіи ся избирали.

» Константиѣ ся роди отъ реченаго Критянина и отъ майкѣхъ Царегражданѣхъ на брегове-гы Веспорскы въ лѣто 1752 въ царство Султанъ Махмуда 1-го. а понеже бѣща му умре, кога-то онъ бѣше еще малъкъ, уйка му, бывшій Архієпископъ Синайскый, зе го при себе си, и го тури въ народно-то Фенерско училище, гдѣ-то онъ прія първо-то свое ученіе. Наскзро Сергій, учитель знаменитъ сего заведенія, съзрѣ отлично-то му остроуміе кое-то даваше голѣмы надежды за напредваніе-то му, обыкнѣ го и образова отъ рано духъ-тъ.

» Като дойде на возрастъ 22 години, Константиѣ ся ржкоположи діаконъ, и около 1776 л. проводи ся на Всеучилище-то Кіевско за да си довърши ученіе-то. Тамъ ся научи Русскы, Латинскы, и Французскы, и по той-зи послѣдній ѣзыкъ говоряше съ голѣмъ лесниѣхъ. Россійская Императрица Екатерина покровителствоваше тогда умственнo-то развитіе на Гърцы-ты.....

» Константіѣ като ся завърнѣхъ отъ Кіевъ на Цариградъ, бы ру-

коположенъ священникъ; и послѣ отиде на гора Синайскій гдѣ-то
има честь да посрѣшше пда взирѣмне генералъ Бонапарта, быв-
шаго послѣ Французскаго императора Наполеона 1-го. Тамъ ся
изучи съвѣршенно и на арабскія-тъ языкъ. Папокогъ
бы проведенъ пакъ на Кіевъ съ титулж *Игуменъ Синайскій*, и ка-
то сѣдѣ тако нѣкое время, случившуся да умре Архіепископъ-тъ
Синайскій, онъ бы възведенъ на това достоинство, и отиде да сѣди
на Александріѣ. Прѣзъ това свое Архіепископство, развидѣ разва-
лены-ты града Иглоомовъ, и издаде на Русскы описаніе на древ-
ности-ти му. Това негово сочиненіе объема драгоцѣнны забѣлѣжва-
нія за Арабскъ-тъ Історіѣ и словесность.

Слѣдъ дванадесять години названъ бы мѣтрополѣтъ, и дойде
да сѣди на Цариградѣ. Тогава сочини *описаніе-то на тѣх-зи сто-
лицѣ*, книга коя-то му приведе толкѣ-зи славѣ, и кой-то онъ из-
даде на 1824 подъ покровительство-то, какъ-то тога-зи казвахъ,
нѣкого си Микшиа, бывшаго тайно орудіе Рускаго Правительства. Кон-
стантій бѣ всякога достойно почитаемъ отъ Русіѣ.

По него время Греческа-та церква бѣ мнѣла прѣзъ едно
жально кърваво искушеніе: Греческыя-тъ Патріархъ Григорій бѣ за-
платилъ съсъ животъ-тъ си стараніе-то на Пелопонисскы-ты Гре-
цы за да придобыѣтъ отнова свой-тъ независимость. Въ него
злѣщастио время Константій требване да ся жалува че не былъ на
Кіевъ. Но человекъ като него търпятъ доблѣственно въ злѣполучіе-
то, и чакатъ съ надеждѣ по-добры дни. Така стори святій нашъ
архінастырь, и дѣйствиетелно зора-та на по-благопріятно время не
закъснѣ да ся подаде. Еничеры-ти ся истребихъ, и на тѣхно мѣс-
то влѣзе въ дѣйствіе благодѣтелна-та власть Султанъ Махмуда
II-го. Хрістіане-ти немахъ веке мучители да ся боятъ, но имахъ
отецъ благодѣтелецъ въ лице-то на мудрія-тъ той султанъ, кой-
то турчаню пѣрѣя-тъ камыкъ на танзиматско-то зданіе, кое-то по-
слѣ славыи-тъ неговъ сынъ въздигнѣ за гражданскъ-тъ равност.

въ сичкъ-тъ си обширнѣ имперіѣ. Обаче чужда-та політика прѣ-
пятствуваше всякога вѣрвежъ-тъ на просвѣщеніе-то въ Турско. Вой-
ната съ Руссіѣмъ ся свършаніе съ Адрианополскыя-тъ трактатъ.

Въ то время Константій бы въздвиженъ на престолъ-тъ Царе-
градскаго Патріаршества, и учреди много училища, отъ кон-тъ
най-важно-то е богословско-то въ островъ-тъ Халки училище (1)
Тому патріарху сме дължни и за введеніе-то на взаимно-то уче-
ніе у востокъ. Той патріаршествува само четири години, а послѣ
си даде оставкѣ-тъ, старъ уже на 80 години, и отиде да търси
въ островъ-тъ Антигонъ спокойныя-тъ и учебныя-тъ оный животъ
кой-то му толкова бинше сладкъ.

» Никой въ толкова дългъ животъ не е поживѣлъ по-добрь,
по-честно, и по-почтено отъ него. Человѣческыя-тъ умъ ся вооб-
ще утѣтва и пехѣтва въ старость-тъ, но свѣтъшій Патріархъ Кон-
стантій съхранилъ сичкъ-тъ быстротѣ и остротѣ на своя-тъ умъ да-
же и до послѣднія-тъ си часъ. Инакъ честь да му идѣ на постъ-
щеніе нѣколко мѣсяцы преди смъртъ-тъ му, кога-то си бѣ дошълъ
отъ Антигонъ, увы! за да не ся веке завърне; и ся почюдихъ като не
намѣрихъ никое измѣненіе ни развалѣ въ умъ-тъ му, като че ли чи-
ста-та му душа не оставаше тѣло-то му, да увѣтхѣ: Разговаряхъ

(1) За това Богословско училище нахолими едѣк доста добрь и
непристрастно написанъ статіѣмъ въ 1 и 2 число на новыя-тъ вѣстникъ Бѣл-
гаріѣ. Ако и да нему знаемъ сочинитель-тъ, ради сме че намѣрямы слу-
чай да му захвалимъ, защо критикующы по своѣ-тъ точкѣ зрѣнія това у-
чилище, разгледва составъ-тъ и вѣрвежъ-тъ по самы-ты му вещественны
стихи, работы, и произведенія, безъ да дразни ни докача лично никого. Мы
отъ все сѣрдце быхмы препоручили на наши-ты учены и писатели, кодымъ
ще критикуватъ, такимвъ начиномъ да критикуватъ. Тогава критика-та нѣ
вѣројатно бы привела нѣкоѣкъ ползѣ, а никога вредѣ ни порицаніе.

мы ся выше отъ два часа насдно, и ся чюдяхъ за память-тѣ му, коя-то му толкова помагаше, що на сѣкы часть въ разговоръ-тѣ привождаше по слово примѣры изъ различни кнѣги и писатели. Ка-то ся распаляше въ разговоръ-тѣ си, ставаше правъ, расхождаше ся съ голѣмы крачки, и обращаючи слово-то кога на мѣдрость кога на смѣхъ, часто мѣсяше въ остроумны-ты си рѣчи голѣмы смѣховы. Не можихъ по-смѣшливы да бѣдѣтъ неговы-ты критикы върху стихотвореніе-то въ макароническы слоги нѣкого-си Плохо-продромѣ, кой-то бѣ писалъ въ царство-то Еммануила Палеолога, и неговѣ-ти тоя предметъ разсужденія за Византійскѣ-тѣ поварѣиѣ.

« Безъ да исчислявамъ списанія-та му, отъ кои-то по-вече-то ся относятъ до богословіе-то и до священно-то Писаніе, ни многочисленны-ты му върху различни вещества, примѣчанія и толко-ванія кои-то не сѣ юще на печать издадени, не могъ да ся неза-върнѣ пакъ на негово-то *описаніе Цариграда ветхаго и новаго*, кое-то, писано по Греческы, было е преведено и на Французскы отъ одного млада Фанаріота. Той преводъ, ако и да има доста погрѣш-кы, пакъ е най добрыя-тѣ водникъ за чюжденцы-ты, кои-то посѣ-щаватъ Стамбулъ и Воспоръ-тѣ. Петръ Гюль и Дюканжъ бѣхъ пи-сали драгоцѣнны описанія на Византійѣ, отъ кои-то ученыя-тѣ Па-тріархъ ся е спомогнѣлъ за свое-то: но той е при това украсилъ дѣло-то си съ различни примѣчанія и объясненія, кои-то е самъ по-черпалъ изъ Византійскы-ты и Отоманскы-ты мѣтописы, какъ-то и изъ сичкы-ты повѣствованія на пѣтъшественицы-ты кои-то сѣ ре-домъ посѣщали Цариградъ. Щете ли да познаете добръ дивнѣ-тѣ онѣѣ *едилскѣ* власть кой-то отъ Римъ ся бѣ пренесла на Ца-риградъ, и коя-то нагледваше прехранѣ-тѣ народнѣѣ, умножаваше благодѣтелны-ты заведенія, и правяше началство-то на градскы-ты епархы най-важно и най-полезно отъ сичкы-ты другы началства на дворъ-тѣ царей Греческыхъ? Трѣба на Патріархово-то описаніе да

притечете. Тамо ще видите че четиринадесять-тъ окружіа или от-
дѣленія Цариградски были поверени на сановници взаты изъ между
граждане-ты, и имѣющы подѣ заповѣдь-тъ си различны-ты художе-
ственны общины кои-то правяхъ гражданскѣ-тъ стражѣ. Щете ли
да знаете какъ ся раздавали воды-ты, и кои и каквы были водово-
ды-ти, водоемы-ти, и бани-ты на тѣхъ столицѣхъ? Въ него списаніе
можете вѣрно да наидете подробно все. Съ едикъ рѣчь, то описаніе
объема джаміи-ты, царскы-ты книгохранилища, палаты-ты, развалины-
ты и новы-ты зданія, ветхо-то и днешно-то на Цариградъ состояніе
и сички-ты тѣхъ вѣдомости и обясненія ся пишѣтъ въ него безъ
никое краснорѣчія притязаніе, и съ простотѣ и скромность такъва,
що отъ тѣхъ ся усугубява цѣна-та на това сочиненіе...

« Господинъ Скарлатъ Фанариотинъ, издаде наскоро въ Ади-
на также едно *описаніе на Цариградъ*. Ако бѣ правило по-ма-
лко ласкашіа за началство-то, и по-много учебно википуваніе, не-
гово-то списаніе бы придобило нѣкоя-си цѣна ученія. Но това Г-нъ
Скарлатово списаніе може да ся сравни съ оныя Византійскы зда-
нія, кои-то сѣ были бързо направени и составени отъ древны от-
ривки патрупаны размѣсено една връхъ другѣ. Г-нъ Стефанъ ку-
манди, въ едикъ критикѣ издаденѣ отъ *Авинеиский разледѣ* и
иностранецъ, праведно го е укорилъ че нема никаквъ методѣ, и не
привожда доста источници отъ ветхы писатели. Впрочемъ, какъ то
самъ сочинитель-тъ му исповѣдува, то нема нищо негово, и е са-
мо отзывъ на все що ся е рекло до нынѣ за Цариградъ. На про-
тивъ патріархъ-Констаніево-то списаніе има твърдѣ малко отъ дру-
гы писатели заемваніа; слогъ-тъ си е неговъ и кой-то го чете,
разбира че чете Константін, макаръ и, трѣба да го кажемъ пакъ да
не е толкова пълно и съвършено, колко-то требуваше да е за да
не му недостава нищо. Сички-ти сего ради списанія соучаствуватъ,
малко или много, въ размѣсненіе и разбърканіе-то на вещества-та

Отъ кон-то ся съставлява така да речемъ, тая *насынная* історическа земля. Політически-ти наводненія ся донесли и насыномъ насладили единъ слѣдъ другъ, на Воспорекы-ты бреговы, различни постели отъ племени, нравы и вѣры. Първо Ораки-ти, на кон-то начало-то ся губи въ поетически-ты измышленія; послѣ Грци-ти съ Аргонавты-ты, на кон-то время-то принадлежи юще на баснословіе-то, не со все това начева да ся показва тѣлесно и вещественно съ созиданіе-то на Византіѣ, и да влиза така въ предѣлы-ты на історіѣ-тѣ: Дарій и Персїе-ти, или число-то борящееся съ свобода-тѣ; Константиъ и Римляне-ти, или пресажденіе-то на едно почти умрѣло царство; Бодуинъ и Кръстоносци-ти, или удареніе-то на двѣ-ти половини отъ Христіанство-то; Мухаммедъ II и Османли-ти, или помощници-ти кон-то ставяхъ Господари; вси тѣ дохождатъ и промѣняватъ въ тѣя мѣста хора-та и вещи-ты. Разумѣвася убо лесно че описаніе-то на новия-тъ Римъ трѣба да е едно много голѣмо дѣло, кое-то ище мѣстны трудовы, дълбоки изысканія и изслѣдванія, и слѣдователно много время кое-то малцина писатели бы могли да жервуватъ. Сички-ти пътешественици кон-то съ писали за той-зи предметъ, не съ сторили друго освенъ да подмадятъ, злѣ добръ, Петра Гюлла, Дюканжа, Гиббони. Обаче Константиново-то описаніе, ако и да не е най-свършено, по крайній мѣръ то е спорядъ другы-ты, най-добро.

« Погребеніе-то сего Патріарха, кому-то азъ плащамъ твърдѣ малкъ данъ чести и благоговѣнія, спорядъ колко-то му ся стои, стави съ такъвъ святъ торжественнось, какъв-то правятъ на времени Христіане-ти кога иматъ случай да провозгласятъ за святъ нѣкого, съ добродѣтели-ты си прославившагося Христіанина. То наумѣваше торжественно-то въ Цариградъ внесеніе на мощи-ты Святаго Іоанна Златоустаго, пренесены отъ Команъ въ Понта, гдѣ-то бѣ ся преставилъ (407 л.) краснорѣчивыя-тъ той-зи Константиѣвъ пред-

шественникъ. Съ исто-то благоговѣніе ся стичахъ и сега отъ сич-
кы-ты Цареградскы страны на Балата православни-те Христіане-
Чаршія-та бѣ останѣла празна, какъ-то по голѣмы-ты празници-
Прѣзь три цѣлы дни тѣло-то патріаршеско стое изложено въ цер-
квѣ-тѣ на Синайскыя-тѣ мстохъ и въ церквѣ-тѣ Патріаршескѣ.

Облеченъ въ мандѣк-тѣ си, бѣхъ го турили да седне като
на Патріаршескы-тѣ си престолъ, и, вложивше го послѣ въ колес-
ницѣ отгорѣ отворенѣ, стояща въ образъ Архіереи благословеніе
"ароду дающаго, занесохъ го така на балжкійскѣ-тѣ церквѣ; и
наедно вървахъ люди безчисленни така, що отдавно не бѣ ся ви-
дѣло да ся стекътъ толкова люди на едно погребеніе. Освѣиъ сичкыя-тѣ
Цареградскы и околорадскы клиръ, бѣхъ дошли и сички-ти знаменити
мѣже народа Греческаго, и даже иѣконхъ посолствъ представите-
ли. Отъ какъ ся е балжкійска-та церква направила, съ Константіа
на едно четири Патріарси сѣ были тамо погребени.

« Славныя-тѣ той-зи усопшіи не остави много имѣніе поди-
рѣ си, управившій съ примѣрихъ ненорочность важно-то Синайско
общество, кому-то онъ бѣ за много время начальникъ. Богатство-то
му состояше най-паче въ вѣвлѣдѣнкѣ-тѣ му и рѣкописы-ты му, ко-
п-то несумнѣвно ще ся оцѣнятъ и издадѣтъ отъ двама-та верхов-
ни клирици и знаменитыя-тѣ и ученичѣишія-тѣ мірець, коп-то сѣ
были отъ него наредени за пописчители и исполнителни на негово то
наслѣдство и духовно завѣщаніе.

« Греческыя-тѣ народъ ще има за голѣмъ своѣхъ похваля да
положи того Патріарха въ лѣтописы-ты си между най-славны-ты
опыя мѣжи, коп-то сѣ довели честь на престолъ-тѣ Патріаршес-
кый, толкова съ благочестіе-то си, колко-то и съ дѣла-та си. Сла-
выныя-тѣ той старецъ *остави животъ-тѣ, като ся добръ наси-*
ти на жевъніе, какъ-те казува библия-та. Вѣчная и благословен-
на ему память! Въ негово-то патріаршество, Христіанско-то бого-

служеніе, другочъ доста смирившееся и унижившееся, получи да му ся направятъ красны церкви; освенъ това, училища ся основахъ и великолѣдна-та болница на седемь-тъ стѣлповы (кѣди-куле) въздвигнхъ и ся учреди прилично съ най-красны-ты такыва учрежденія въ Европѣ. Конечно най-драгоцѣнно-то нѣщо, кое-то е онъ оставилъ на потомство-то, сѣ непогиблеми-ти памятници на умъ-тъ му, т. е. спасенія-та и сочиненія-та му.

« Честъ и уваженіе, да кажемъ іоше ведѣтьжъ, на блаженнѣ-тъ душъ Святѣйшаго Патріарха Константіа . »

Х.

ЗА ЛЮБОВЬ-ТЖ КАМЪ ОТЕЧЕСТВО-ТО И КАМЪ НАРОДЪ-ТЖ СИ.

III

Единородный ми пріятелю.

Въ този часъ наумивамъ си думы-ты, кои-то, въ единъ отъ наши-ти разговорки врѣхъ любовь-тж камъ отечество-то и камъ народъ-тж си, и най повече врѣхъ длѣжность-тж наложенъ на всякий единъ отъ насъ за да желае общія-тж успѣхъ на пау-
кы-ты, и да ся старас, споредъ силъ-тж си, за добро-то въспи-
таніе на единородно-то юношество, бѣхте ми казали, че такъво е-
дно народно напредуваніе зависи отъ наши-ты учены а не отъ
насъ самы-ты; защо че, всякой си ималъ своихъ-тж работъ, сво-
ихъ-тж търговіѣхъ, и глѣда за своихъ-тж интересъ. Да, пріятелю мой,
имате право, и тыя сж мысли на повече-то отъ наши-ты бѣлга-
гары търговцы. Нъ азъ ще попытамъ васъ и ваши-ты единомыс-
ленницы, да ли има да спомѣнува къ псторія-тж за нѣкой-си на-
родъ, кои-то да е былъ прочютъ само за голѣмъ-тж си търговіѣхъ
безъ да си с обрналъ вниманіе-то къмъ ученность-тж? Ныѣ
знаемъ че едно-временни-ти народы: Халдеи, Сидоніани и Егип-
тіани познавали сж довольно звѣздобройство-то, мореплаваніе-то,
богословіе-то, нравственность-тж и политикъ-тж. и отъ съобще-
ніе чрезъ търговіѣхъ-тж и прибиваніе-то имъ въ Египетъ, Е-
лени-ти и Евреи-ти изчерпили сж были първы-ты тѣхны знанія.

и още и славны-ты за търговѣж-тъ си онѣя Финикіани не ли сѣ и знамѣрили тѣй първентъ писма-та? Така сѣщо не ли глѣдаме и въ нынѣшня-тъ епохѣ, че кое-то народство е знаменито за търговци-ты си обращенія въ него и образованность-тъ е на высокъ степенъ? Отъ тука заключаваме, че всякой отъ тыя мѣжи търговци сѣ спомагали съсѣ ревность на отечеството си и народно просвѣщеніе. Нѣ пъка да оставяме чюзды-ты хора, азъ ви предлагамъ въпросъ който ся отдава на самы-ты ваши лица: може ли единъ търговецъ да напредува въ търговѣж-тъ си като не намѣра купувачи за своиж-тъ стокѣ? Явно е, че не. Така и нашии Учени, на кои-то искате да отдадете всякъ грѣжъ за Българското напредуване, не можѣтъ да идѣтъ напредъ съ заспалж-тъ ни Книжнинѣж, като не намѣрятъ доволно купувачи на издадени-ты си книги. За това *нужно е да спомагаме съсѣ радость на всяко едно издание на книги*. И таквази една помощъ ще възблагодари не само Книжевны-ты ни мѣжи, като имъ распали дѣятельность-тъ, нѣ и самыты насѣ. Защото, коя чувствителна душа българска не ще ся радува и весели като вижда да ся развива и расцвѣтѣва отъ ново оставинѣж-тъ и затрънялатъ нашиѣ Книжевность, коя-то по время-то Симіона царя Българскаго е цвѣтѣла и плодъ давала така изобилно как-то и съвременни-ты ней чюзды литературы, и отъ която толкози славянскы нарѣчія сѣ изчерпили и съставили всяко свѣж-тъ письменность? А за насѣ, дѣто е истата душа, за да рекѣ така, на милж-тъ ни майчицѣ Българіѣж, оставили сме ѣж, забравили сме ѣж, като едни заблуждени, сѣаены и изгубены нейны чада; които, като ся отдаличѣвѣтъ отъ пресвѣтло-то ѣ лице, отиватъ да ся скитатъ на пусто, и да чезнатъ вѣчно въ чернж-тъ тмѣ на невѣжество-то! (колко жалостно такъвото състояние на единъ народъ)! А тѣ горка-та като глѣда нечувствителны-ты, несвѣстны и заблуждени нейны дѣца, като сѣщества

сѣвсемъ неполезны на свѣта, отчайва ся, и като не намира ни едно утѣшене, ни единъ помощъ, дръпва ся отъ природно-то сътѣло и отива у отстъпленіе, дѣто сѣвсемъ ужалена, лекъ единъ съиъ премиджа и жалны-ты очы!

Отъ нѣколко години на самъ явиха ся нѣкой нейны чада, кои-то като ся свѣстихъ, наченаха да ѣхъ търсѣхъ съ голѣмъ ревность и дѣятельность по затръвясалы п трудны патеки, изъ коя-то убѣгнала на жалость! и като ѣхъ намѣрять, безъ друго щѣтъ ся трудить за да ѣхъ поставять на естественното й мѣсто, и предложить предъ мѣтны-ты ни очы. За това думамъ нѣка ся стреснимъ и втупнимъ въ помощъ на нашыты учены и трудолюбивы мѣжи, които съ искренио народно чюство искать да ни покажѣтъ пресвѣтлото лице на милъ-тъ ни майчинъ душѣ. Тогази лены-ты й просвѣтлы нейны зары щѣтъ угрѣхътъ въ тѣмны-ты ны умове, щѣтъ съживѣхътъ разумны-ты ни силы, щѣтъ възродять любопытство-то ни; и като усвѣтятъ така малко мысли-ты ни, щемъ можемъ да надникнемъ надъ ученія-тъ свѣтъ, дѣто щемъ видимъ съсъ чисты очы нѣхъ-тъ на правдинѣ-тъ; думамъ правдина, чрезъ която щемъ махнемъ на странѣ всяко едно заблужденіе произходяще отъ наши-ты всягдашны противници и вѣчны неприятели, кои-то чрезъ православниѣ-тъ ны вѣрѣ и чрезъ Христосовъ образъ, владехътъ умове-ты ни, злоупотреблявать народъ-тъ ни, имято ни, имотъ-тъ ни, іоше и самъ-тъ ни честь, и на които злины-ты често прочитае въ Пресъ д' Оріанъ, іоше и въ самы-ты ты грѣцкы вѣстници. Тѣхно-то намѣреніе, какъ-то ся вижда, гяда да достигни ужастно-то мѣчителство на инквизиція-тъ и '), и иезуитскыты злоупотребленія.

Славный Французскый писатель, Волтеръ, довольно говори противъ священниѣ-тъ таѣхъ съдници, въ разны мѣста на списанія-та си: «Църковното това съдилище, дума, постави ся отъ

Папж-тъ по XIII вѣкъ у Италиѣ, Испаниѣ и Португаліѣ, за да пзирва и пзтрѣбва невѣрници, Евреи и Еретици. Съ время силж-тъ, коѣж-то добыха Папы-ты и Кардиналы-ты врѣхъ просты-ты и неучены народы, стана толкози основни и неуклонима, що отъ прѣстоль-тъ си заповѣдвахъ и сваяхъ царѣ, възвигахъ Самодерж-цы, коляхъ, бѣсахъ, и афоризми-ти имъ мотяхъ като небесны стрелы врѣхъ непокорливы-ты... « Папа Бонифаций IX по 1545 го наряди и наръчи, Священно достойнство (Saint office). А Сиксъ Vn 1588 го потвърди... »

» Николай Евимерикъ, инквизиторъ, съчени на Латинскый языкъ едно списаніе, *Водитель за инквизиторы-ты* печатано вторый пѣтъ, у Римъ на 1578..... « отъ любѣпытно-то това съчинение Волтеръ спомѣнува нѣкои страны: » (3)

Книж. 28: « Ако чада-та на нѣкой-си виновать за ради обвинение-то му испаднѣтъ въ стѣно сиромашество, не трѣба да ся сожालяватъ, защото, споредъ Божи-ты и чловѣческы законы, дѣца-та ся наказватъ заради родителскж-тъ имъ погрѣшкж. »

Книж. 123: « Ако нѣкой обвиняемъ не ся докажи за грѣшенъ, не трѣба за това да ся затрива отъ сѣдилищнж-тъ книгж, защото днесъ дѣто не ся случява, случява ся въ друго время. »

Книж. 319: « когато нѣкой-си обвиняемъ ся отпуска, не трѣба да ся писва като уопознатъ за неповиненъ, нѣ като лишень отъ доказательства, така що, ако втори пѣтъ ся случи да

(1) Священно сѣдилище поставено за да пзирва и наказва противници-ты на вѣрж-тъ.

(2) Yoctaire dict. philos euguisitau

(3) У него-то мѣсто.

ся сѣди, да нѣма съсъ що да защити упознаніе-то на неповинность-
тъ си. »

И въ другѣ книж: 369: « Сѣдба-та да става на кратко, и
работы-тъ никога да ся не прекъсватъ, нѣ и въ самы-тъ празд-
ници да слѣдоватъ: апелации да не ся приематъ, нито и много
свидѣтели. »

Разны други священскы злоупотрѣбленія излага Волтеръ
въ писанія-та си, за да покажи колко лица, до дѣто трѣбвало да
отрывать предъ очы-ты на просты-ты народы божественнѣ-тъ
свѣтлость чрезъ ученіе-то, и да имъ показватъ пѣть-тъ на истин-
скѣ-тъ правдинѣ, напротивъ, ти като ги заслѣпявали и втыквали
въ тъмность-тъ на неученіе-то, късали ги, ускерпявали честь-тъ
имъ, затваряли ги безъ вина въ тъмници, дѣто ги мѣчили немн-
лостиво, іоше и изгаряли ги на огнь. ⁴⁾ А колко-то учени чело-
вѣцы ся явява ли, гоня ли ги до смърть, какъ-то Галилей, осно-
ватель на философіѣ-тъ у Италиѣ, осѣди ся като еретикъ, за-
щото доказалъ движеніе-то на земѣ-тъ; затвориха го въ тъмницѣ,
дѣто много пострадѣ ⁵⁾)......

Кой не ще да ся разгнѣви на такъвы-ты злоупотрѣбленія?
Нѣ пакъ народи-ти претърпяхъ толкози вѣкове тиранство-то на
това сѣдилище, и щехъ да го търпятъ іоше, ако философти и
учени-ти мѣжи на XVIII и XIX вѣкъ не бѣхъ избавили отъ у-
жасныя-тъ този бичъ общество-то.

Затова думамъ, всякъ единъ отъ насъ трѣба, като възлюби
ученіе-то, да желае отъ се сърце възрожденіе-то на нашѣ-тъ
Книжнинѣ, и да симага съсъ всяко благодареніе на оныя които
съ способни за да ѣхъ възродятъ; защо-то вънеѣ нѣе щемъ мо-
жемъ да намѣрме ученность-тъ-която да ни покажи истинскѣ-тъ.

(⁴) Voltaire sseai sur les mœurs et les esprits des Nations.

(⁵) Voltaire la Pucelle. Chant III.

и Божественнѣхъ правдинѣхъ. Притога щемъ намърне всяко искусство, всяко художество, и въобще наукѣ-тъ, коѣто ще ни отвори очи-ты и ще просвѣти умъ-тъ ни. Ще ни отвори очи-ты, думамъ, зашто-то тя, като единъ вѣренъ и искренъ водителъ на чловѣкъ-тъ, води отъ мѣсто на мѣсто, отъ царство на царство, икато му открыва законы, нравства, обичай, вѣра, правленіе, натваря го съ разны источни и западни остаткы; а чловѣкъ-тъ като присъедини чюдзы-ты богатства на своето съкровище, ще може да прескочи тѣсны-ты предѣли, въ които природа-та, вижда ся, да го е затворила. И ще просвѣти умъ-тъ ни, казвамъ зашто чрезъ неѣхъ може да ни освѣти пресвѣтла-та и пречиста святость на Божѣ-тъхъ правдинѣхъ, на коѣто е основано истенско-то ученіе! камъ което Самъ Държавный, Великодушный и Милостивый нашъ Господаръ Султанъ Абдулъ Меджидъ подканя вѣрны-ты свои подданицы, коѣто днесъ намърятъ подъ снѣтелнѣ-тъхъ и благотворнѣхъ нѣговѣхъ сѣнкѣхъ всяко благополучіе и доброденствіе.

Шуменъ 6 Априлія 1859

вашъ доброжелатель
Добри В. Поповъ,

ЗА РУССКО—БАССАРАБСКИ-ТЫ БЪЛГАРЫ.

Позволе—ти ми господа четатели, да вы познакомѣхъ съ Българе, кои—то живѣять на Южна—та страна, въ Бессарабска—та Область Россія по край Дунава. Тѣ са доста много и занимаватъ на 60 часа дължина и толкость широчина.

Кой можеше да си представи таквизи разсѣсны беженары, да направятъ сега и таквизы хубави колоніи отъ честите разирицы, отъ коя ся населяваха въ различно време въ този край, бѣдни не съгласни нажалены ся привличаха, като цигане, едни съ колъ, а други съ коне като номады, тѣжко и горко примакватъ кадѣ Московія. Таквози бѣженарско странствованіе напоменава старовременно—то наше Славянско съ шатри кочуваніе, едни плачатъ за къщи—те си а други за мѣлата си роднина, особито като сѣ приближаватъ близо и поблизо до Дунава. Гледатъ бѣдни—те предъ татѣхъ си и не видятъ красиви—те си долины, не чуватъ нажалены—те бѣженары шумъ отъ красиви серебристи водопады, не напиратъ бистри кладенчеvy воды: тѣхны—те сърдца стоденеатъ, като не видятъ роднины и пріатели, ами размѣсены разбърканы, като овцы съ козы, составены отъ сякакви народы: Българе, Арнауы, Гагаузы, Власы, Серби подѣ едно име Българе; плачатъ натакватъ отъ жалости помежду си не разбиратъ, като нѣмецка армонія, безчувства останали остуденели отъ Стверни вѣтрѣ. Несмотря на таквизи сякакви неудовольствія, православна—та вѣра и единоплеменныя языкъ. Москвитяны—те като съ българите едни славяне, ги утѣшиха, и преме-

риха сичкія имъ скърбъ и ги прибраха като братія, Малко по малко отъ шатри и бордей, и като сж позамогнаха подиръ неколко години, като че отъ земята изникнаха тія красиви уредени кащи. По дивните поля, дѣто валцы-те вѣяха, въ сраслите долища, дѣто тросакъ-а расте; работни-те Българе, ей че въ нѣколко години и валцы-те испадиха, а по долища-та дѣто тросакъ-а растеше, съ лозіа го покряха въ гюлюща-та, тамъ дѣто жебите крестіаха по бреговете имъ дѣто бѣха съ тронакъ и базорзакъ покриты: сж издигна честа вошка, а брягъ-а поземіиѣ отъ лозиѣ и градини и гласъ-а славѣйчевъ зе да свирѣ, жаба не смѣе да крикни предъ птичи гласъ. Полета-та сж покрѣиха съ кадифени цвѣтъ, а по широки-те полета овцы зеха да блятъ, а конете да ржеть, а вѣтръ-а съ шумъ зе да вее и носи Български момински гласъ. Пролетъ кога земи да цавти тимянуга и минзохаръ, миризмъта му са носи, при най маничакъ вѣтръ слади сички-те дивни и пусти мѣста, не замѣтно исчезна сичка-та Бессерабска пустота. Татарско-то сѣмѣвѣріе, коя сж сладки и медени вярвали и тѣхнія Богъ исчезна; тука Ангелъ хранитель крѣпи, а на сладки и медени имѣ-то имъ сж искорены, отъ сякадъ отъ голѣмо Българско трудолюбіе, ей че сж Бессерабска-та областъосвѣти. Тѣзи Българе населяватъ бессерабска-та областъ въ три войны именно на 1805 и 1828 и тѣ живѣять въ Россіа-та по особенны права и законы, коя сж за тѣхъ твърдѣ леки, тѣ иматъ право отъ себе си да избиратъ свои началници и сѣко село си избира Выборни (*чорбаджии*), (а при Выборни-ти има еще нѣколко присяжни (заклетни). Сички-те колоніи сж раздѣлятъ па два округа, сѣки округъ си има началникъ, кой-то сж казва Старшина (*мелмекетъ чорбаѣди*), а старшина-та си има помошникъ; той сж тѣй избира отъ народъ-а, какъ-то и выборни-те. Сички-те български села съ около 90, коя живѣять въ Малоросійскія край повече-то въ Бессерабска-та обласъ и не много въ Херсонска-та Губерніѣ. Сѣко село е не помалко отъ 200 кащи; села-та сж устро-

еи на планъ, иматъ кривы крастаты улици на 40 стапки широки. Сички-те имъ кащи сж устрѣены на земета и се по една страна на улица-та, или лице-то имъ гледа на пѣтя. Уредени съ широкъ одръ съ полици наредени отъ тыквы и кратуны, и въ сѣка къща има портретъ на царь Ивана Шинмана и Ипзова, кой-то сж е трудилъ за тѣхъ като отецъ: Сяко село си има церковь и Селски Приказъ и училище. Церкви-ти биватъ на средата въ село-то и оставино за церква-та доста широка градина; нѣкой си церкви сж оградены съ ограда, а други не сж. Церкви-те въ Българскы-те села биватъ повече-то нови правилно устроены, по нова мода и покрыты съ желѣзо червенъ или бѣлъ цвѣтъ бѣлосанъ или даски бодисапы, церкви-те сж твърдя красиви и оредены дворове и съ насадены въ дворъ-а дървета тѣй и по сички-те улици има наредъ чести салкамъ, тѣй что-като да гледа чловѣкъ отъ далече сж показва предъ очи, като че зеленъ кинаръ.

Сѣка церковь си има единъ пошъ и дѣяконъ, въ попство не сж припишава инакъ, ако да не свѣршилъ курсъ Симинарія и по единъ учителъ въ село-то, и единъ писаръ. Писари-те сж ограничены отъ выборнѣя, не тѣй като по назн субашин-те. Въ села-та как-то и въ градове-те умрели-те не заравятъ въ церковнѣя дворъ, кой-то е въ село-то, ами ги заравятъ отъ ванъ село; а ако е твърдѣ голѣмо село-то има си церковь на гробища-та и въ нея церковь служатъ единъ имъ въ недѣль-та именно въ Саббота. Не смотриъ на това че сѣко село си има училище и церковь, нъ Бассерабски-те Българе не са по разви-ти отъ насъ, коя живѣемъ въ Българія. На това е слѣдующа причина: сички-те Българе, що сж дошли де са сж населени въ Россія, сж тѣ ющи живи, и тѣ сж быле отъ мѣсто-то си не учены; а кога-то сж дошли, не е имало готово за тѣхъ училище, да сж учатъ тѣхни-те дѣца; кои-то рѣкохъ по горѣ, че Бессерабія-та е била гола пустія и валци-те сж

въ нея вѣли, а жители-те, като новаци, тѣ сѣ биле много бѣди. как-то ние добръ извѣстно какъ бѣжинари бѣгати и сичко-то си имотство го зематъ на една кола. Така тѣ доде сѣ замогнатъ, менува сѣ нѣколко години; а друго че отъ тѣхъ ако и да сѣ биле богати, нѣ тѣ не сѣ умѣли да цѣнятъ учение-то, тѣй как-то го цѣнятъ сега въ собствениа-та Българія. Потъзи причини има въ едно село твърдиж малко, кои могатъ да си записватъ име-то а отъ сички-те колонисти твърди рѣдко да има нѣкой да е свършилъ курсъ въ нѣкой учебно заведение, можн само един попове да сѣ намѣрижтъ, кои сѣ свършили Симианарія, нѣ незнамъ по каква причина, отъ тѣхъ никакво добро ние изляго, нѣ не сѣ принесли. —

Като достигнаха до пълно господарско (стунанско) състояніе, и като са замогнаха съ домашни дребенъ и едръ добытакъ, а нѣкои са замогнали съ пары, спореди шерока-та имъ дадена земя, кой сѣкій владѣ 400 и 500 *делюма*, а Българи-те извѣстни по голѣмо-то си трудолюбіе, и тѣ са примѣрни въ Бассерабія-та помежду други-те нации. На конецъ зеха да думатъ за синовно-то си воспитаніе и охотно исполняватъ правителственнo-то приказаніе. Предъ тѣзи война правителство-то помалко думало за тѣхното воспитаніе, но подиръ свършеніе-то на тази война неосыпно сѣ работы, и има голѣмо вниманіе особыто къмъ Българи-те, много предположенія сѣ дадени съ голѣмы нови *привилегии*. За Колониска-та любовь имъ е поставенъ началникъ Българенъ на сичките Български Колонии, кой-то носи по мѣсто-то названіе *Попечитель*. Тѣхнийж попечитель е чисто Българенъ роденъ въ Ласковецъ Ивановъ. По колониска-та просбѣ и Иваново-то ходатайство е разрѣшенно Министерство-то въ среда-та на тія коя да са устрои Гемназія и дивичи Пансіонъ, тія двѣ заведенія по науки-те ще са равнятъ съ Русски-те Гимназии. Тѣ ще сѣ наченатъ тая година да са правятъ. По особениа милость имъ е позволено да са пре-

подавать въ тѣя училища науки-те на Български языкъ. Въ него здание що има помѣщеніе за желающіе да живѣятъ ватра, а съ колониски-те общи пары, ще са съдържаватъ по нѣколко дѣца бѣдни на общественни счетъ, но окончаціе да бждатъ полезни на родинна-та си, а при добри-те си способности, ще се отпускатъ пары отъ общество-то колониско да свършатъ и университетъ. Но Ивачово-то особено внимание къмъ колониско-то образование е отъ него тази година поставенъ законъ слѣдующи: секи колонистъ ще, не ще, да си испровожда дѣте-то въ училище-то момиче и момче до 14 години, а ако Родители-те не ги испровождаатъ безъ твърдія важна причина, потвергаватъ ся уплатно изискаціе итрахъ [джереме] ще плащатъ. Учителъ въ колоніи-те, кога постѣпава, трябва да е не по доленъ отъ 4 класъ Гимназія, понапредъ доде не е постѣпалъ, испитва го самичакъ попечитель-а, кои-то е въ Български-те села, и при добро-то си испитаніе сж допуца за воспитатель цадъ селски-те дѣца. Учителъ-а е длженъ да си дава смета съка испѣля за успѣхи-те училищни на попечитель-а. Въ училища-та ставя въ година-та по два пѣти Испитаніе, въ това испитаніе присѣтствува попечитель-а, старшина, Выборны, и старики-те сельски.

За напредъ голѣмъ успѣхъ сочатъ да направятъ тѣя колоніи, спореди тѣя закони, и пачалнически-ти работи, и паяѣтно е какъ са живо подигатъ къмъ образование-то си.

Кой-то не е билъ въ тѣя Басарабски Български села, може да имели, че тѣ ся порусили. Не, нема никаква перемѣна отъ както ся си было. Народно-то си облекло го сохранили, тай, кѣкто са го зели отъ баща и майки-те си, пѣненіе, свадбы и сѣденки, сичко кое и сега испѣлняватъ въ насъ въ Българія. Гагаузы-те си останали Гагаузы, тѣ сж отличаватъ твърдѣ добріи отъ Българи-те, като не-матъ добри доказательства, неща сега да разсуждавамъ за тѣхъ, Гагаузки-те кѣщи ся отличаватъ отъ Български-те, че на тѣхны-

те къщи прозорци-те биватъ почервени съ червена боя, и говорятъ по Турски: ни ти едно слово не знаятъ на другъ языкъ.

Сичките тѣ колоніи или села си иматъ или тѣмъ называемо централно (средоточно-село), тѣж е като градъ голѣма. На предъ бѣше главната колонія Болградъ остана въ Молдовія, то за Руските колоніи е средоточна-та Комратъ. Комратъ е малакъ градъ построенъ на равно мѣсто на правата страна Альбуга. Почти сечки-те му домове са еднорастични, но красиви и чисти съ двѣ церкви, една-та, коя е усреда-та построена, има твърда широка площадь (дворъ церковни); и петъ кубета построени на красть по красотата си занимава второ мѣсто въ спчка-та область кромѣ Болградскіи и Кпшнневскіи соборъ. Втора-та е отъ ванъ село-то на гробища-та, тѣж е ветва дѣхчена. Тука е резиденція-та на тѣхніи Попечитель, и Окружни Приказъ. Въ Комратъ става сѣка недѣля пазаръ въ понедѣльникъ. Комратъ е населенъ отъ петъ націи: Българи, Молдованы Арнауты, Гагаузы, Руски нема повече отъ колко-то сязатъ въ присутственно-то мѣсто, и за това Русскія языкъ твърдѣ малко сж употребява. Има едно мъжеско училище и дивическо. Богъ ги знае, що е за народъ тѣзи Комрачане тѣ сами незнаятъ, кой е тѣхнинъ сега языкъ, Въ къщи-те си говорятъ на тѣзи спчки горѣ рѣчени языцы, и кога ся срещнатъ двама Комрочаниж, първо наченватъ разговоръ-а си на Арнаутски, а подиря на Молдавски, Български, и на Руски языкъ си сваршатъ разговоръ-а. Ни ти единъ языкъ не говорятъ правилно. Какъ азъ да ся не старахъ да ги разбира, не можахъ, защо не знамъ Арнаутскія имъ языкъ. Засмяна работа: да ся смѣе человекъ, та сж не насмѣе.

1858. 15-го Октомврія въ Комратъ.

К.

РАЗНИ.

— Издава ся сякъ годинѣ отъ правителство то, въ Копенхагенъ (главенъ градъ въ Данія) расписъ на пѣяны ты, кои то по улицы ты лежатъ несвѣсны. Въ край-тъ на 1851 сѣ приборихъ мужіе 591. жены 150. другѣтъ годинѣ, ся умножихъ 73. въ третѣтъ 92.

— Нигдѣ толко пѣяни ся ненамирѣтъ, колко-то въ Германія; сякъ годинѣ почти умирають по 40,000 души отъ болѣсть на наречена (*малмурлука*.)

Само въ предѣлыты на мытарско то съдружество ся продава 360 миліона литри ракіѣ. А въ Есса, почти половината храна ся прави за вредително то това пиво. И изъ Българіѣ zelo да прехваща това повлице. Въ Кайнардѣ ся испива за едно лѣто 1000 ракіѣ гюлюва; особито пакъ въ Тунджѣ и Арачи-кіоскъ. Така и по другы мѣста, кои-то за да имъ не остане хатѣръ, нечемъ да опишемъ.

— Лудовикъ 14. опредѣли годиненѣ платѣ на прочютый тѣ священопроповѣдникъ Авва Пула. Добрый-тъ тоя клирикъ не проповѣдваше вече слово то Божіе, зашто то му стигаше платка слободно да живѣе. Зачюди ся Царь-тъ, зашто ся смѣля, священный-тъ той риторъ. Ваше Величество, отговори единъ отъ голямци ты му, *плѣтелѣ-тъ кога затѣстѣе не пѣе вече.*

— Отъ два та въ размѣненіе прѣстени за годежъ единъ-тъ е залогъ въ ползѣ, а другый тѣ на любовь. зашто то момѣкъ-тъ трѣси по богатѣ челядѣ, а напротивъ мома та не търси богатство. Защо то момиченско то сѣрдце е дѣвическо, а на мѣжъ-тъ.....

— Имане твърде чуденъ законъ между стары ты Полонези! него законъ го внесе въ Франціѣ каролъ с. противъ *люзевирити*. ето го: » Съки който ся докаже за *люзевиръ*, ще ходи единъ часъ като четвероножно на рѣцеты и крака та си, и ще лае като куче. Ако бы си ввелъ и унасъ той законъ, щехмы да гледамы често магарета да лаятъ като кучета.

— Другъ законъ повѣляваше да вадятъ зѣбы ты на кон то ядѣтъ блажно презъ ности; Ахъ гдѣ го! щехмы да имамы много млади, стары; а немалко стары, млади.

— Жены ты да си кажатъ право години ты, споредъ Фонтене-ла, никога не е възможно, тия вардятъ таѣхъ тайнѣ до гроба! Много жены ми сѣ довъррили казва онъ, найголемы ты си тайны, отъ кон то имъ завися живота, честь та, даже и ползата; много ми си изявили любовници ты си; нѣ никол не сполучихъ да си кажи право години ты. »

— Отомани ти знаятъ коранъ-тъ, не само отъ устъ, нѣ колко думы и колко буквы съдържава. споредъ нихъ въ коранъ-тъ има, 77,639. думы; а буквы 323,015.—кой отъ наши ты знае баремъ главы ты на четвъртъхъ Евангелія?

— Попытахъ Стихотворецъ-тъ Кребиліона: защо му сѣ толко кучета около му? познахъ чловецъ ти, рече.

— Единъ младежъ, завари при любовницѣ тѣхъ си единъ старикъ. За да му сѣ присмѣе попыта го: на колко години ? « Не можѣ право тя довъри, » рече старикъ-тъ, за години ты на врѣстъ-тъ ми, увѣрять тя обаче твърдѣ добре, че *двадесѣтъ годишно магаре е по старо отъ шестидесѣтъ годишенъ чловецъ*.

— Іезуитинъ-тъ Іеронимъ Плантосъ, съ едно отъ словеса та си похваляваше монашескый-тъ животъ, и го сравняваше въ зѣбы ты!!! « Зѣбы ти сѣ бѣли, думаше, слѣдовательно сѣ символъ на непорочность-тъ и чистотѣтъ, кон то характеризуватъ т.е. отличаватъ монасы.

ты. Зѣби ти немать плоть, и истинни ти монаси отрек шеся плоти и крови. Зѣби ти сѣ украшеніе на тѣло то, и монаси ти сѣ свѣтило прѣкви. Здрави ти зѣби си съдаты въ челюсти ты, и истинни монаси стоятъ въ келіи ты. Зѣби ти сѣвкватъ гозбѣ тѣ, и помагаты на смѣшеніето; отъ това произлазя здравіе то на тѣло то и истинни ти монаси приговаряютъ и смѣлятъ Евангелскѣ тѣ истинѣ, за да нахраняютъ вѣрны ты. Чудно то сѣ сравненіе може да употреби нѣкой и съ днешни калугери на разны народы.

Зѣби ти сѣ ягкы, и сѣрдца та на монасы ты сѣ жестоки къмъ сѣкы злощастенъ, кой то не е можалъ да ся вчисли въ чинъ тѣ на монаси ты.

Зѣбити сѣдѣ обѣдъ-тѣ сѣ праздни, и днешь монаси ти сѣдѣ обѣдъ-тѣ и вечерятъ, *поютъ Божови въ мѣрзель, сѣнъ и сѣнища....*

Зѣби ти сѣ нечувствителни и другы ты болести на тѣло то и монаси ти оставатъ нечувствителни въ обществени ты жалбы и печали.

Зѣби ти..... и п. р. ч.

Да беше живъ Отецъ Иеронимъ за да сѣдѣвамъ съ него сравненіе-то на *зѣби ты сѣ монасы ты ничтожный азъ рабъ Божій* много щехми точки приспособленія да намѣримъ или за добро или за зло.

— Понеже си достоинъ Анатомикъ, рече нѣкой си веднѣждъ на Г на Петита треба да исцѣривашъ сичкы ты болкы, отъ истина каза искусный-тѣ докторъ, нѣ по злощастію приличамы на оныя что чистятъ Парижкыты улицы: знаѣтъ гы до едикъ, а незнаѣтъ что става въ кѣщы ты.

— Между Индіяны ты и *Мадуре* има едно поколѣніе, кое то ся нарича *Карадуци*. Мыслятъ по преданію да си водятъ начало то отъ *магаре*; защо сичкы ты отъ това поколѣніе иматъ магарета та за братья.

Ив. Д. Ваклидовъ.

БЪЛГАРСКИ НАРОДНИ ПРИЧТЫ

събрани и записани

отъ

П. Р. Славейкова.

Нѣколко душы за събиране-то и за езика на причты-тъ

на други мѣста еще) чува са тынакъ ъ-ровскый гласъ ако и неотредено по май н то л-то, р-то доро и т-то да умекотяватъ. че най много умекотяватъ, по тѣзи мѣста д-то и т-то а особенно прѣдъ ъ, и е. на пр. *дѣдо* (гѣдо) *кладянецъ* (кладяницъ) *пѣтъ* *пѣтъ* (пѣкъ пѣкъ, *оцетъ* (оцекъ); сѣпка, свиркѣа, мѣхинѣа, майкѣа, тейкѣа. Че най любопытно е умекотеніе-то, утъчненіе-то, измѣненіе-то и отпушаніе-то на согласны-тъ буквы въ три четири села край Търново кѣмъ поле-то тамъ н. л. р. к. и други са умекотяватъ и утъчнѣватъ твърдѣ много а в. по нѣкъдѣ д. и други еще буквы са отпушаватъ. Напротивъ пакъ въ Ловечъ, въ сичкѣа отъ кѣдѣ Дунавъ помакѣжъ въ балкана, че що е любопытно и въ Бебрево (между Елена и Котель) отбѣгватъ колкото е възможно, отъ умекотеніе-то, и думатъ *конъ*, *солъ* *царъ* *сѣя*, *тѣрѣжъ*, *купя* *тицѣмъ* и други.

Тѣзи ми забеляжванія сѣ токо за въ источна Българія, отъ Никополъ край Дунавъ и Троянъ подъ Балкана на истокъ до Варна край Черно Море, че кажи, и отъ Сопотъ прѣзъ балкана

право къмъ югъ до Бѣло море, дѣто живѣхѣ Българи въ села-
та. Но и въ тѣзи мѣста колко различни изговори има село отъ
село и градъ отъ градъ, че пай голѣма бабилощина ако искашъ
иди въ Търновѣя. *). Тамъ въ самия градъ ще чуешъ, чилиака, чю-
ляку, чилиакать, попа, попо, попу, попатъ, попа-тук' (попатг') ов-
ци-ти овце-ти овце-кіа, коне-ти коніе-кію, клагениць, гоз-гей,
свиркіа михиніа, кукіелъ, е ниніа е, еи синга, сега — кунту хора,
куіату хора — щѣ идѣ, ще идѣ, шѣ идѣ, жа идѣ, са идѣ, ше-
идѣ, ш' идѣ — отъ ма праскачашъ, чети ма пыташъ, що ма біешъ.
— Нидіаю мари дай діати-ту, — вѣлкъ бѣлва крѣхъ, ода, оськъ,
олъ, олое-те, утидоа уапаа, да догъ, праіатъ и други: Самъ въ
изговаряніе-то на еднаквы-тѣ думы а не на онѣзи, които въ едно
село ги казватъ тѣй а въ друго инакъ. — Тука може да поменемъ
на кѣсо и за членовы-тѣ нѣщо: б. вида са изговарятъ днесъ чле-
новы-тѣ на мѣжкыа родъ отъ сичкы-тѣ Българи, *а. о. е, и атѣ,*
отѣ, етѣ. а-то, о-то, е-то, не е нищо друго освѣнъ ровскыа гласъ,
който видимъ че са измѣнува или на *а:* санъ плѣтъ крѣтъ държіж;
или на *о* и *е,* както: сонъ, плоть, крѣтъ, держѣ, голѣмый *ѣ* са из-
мѣнява на *а* или *о,* а малкый на *іа* или *е:* вол-а вол-о, коніа кон-іе.
А *тѣ* е скратеніе отъ мѣстоименіе-то *тѣ* » или *той тою,* и е
изоставено както въ глаголы-ты *тѣ* за 3-то лице наст. вр. и *тѣ*
или *ти* въ неопрѣдел. накл. а не с. както Г-нъ Безсоновъ прѣдпо-
лага че не са е ввело еще въ употрѣбеніе. Защото, ний видимъ че,
тамъ дѣто са е опазило произношеніе-то на *тѣ* въ глаголы-ты,
тамъ и членъ-тѣ *тѣ* са найчесто употрѣбыва и тамъ дѣто пона-
прѣдъ са е напустило *тѣ* въ глаголы-ты, тамъ и въ члена е изоста-
вино, като са удовлетаватъ за опрѣдѣленіе на прѣдмета съсъ пълно-
звучіе-то на *ѣ.* На туй за прѣдъ ще кажемъ еще че идіа-та за

(*) въ стара една пѣснь търнова съ околны-тѣ си села и лаланки са нарича търновліа.
Година 2. Часть I. Книжка 8.

опредѣляваніе на предмета съсъ членъ не е, както нѣкои си мисляхъ, отъ гръцкы-тъ калугери введена, но си е свойственно, както са види на языка ны; защо-то намѣрвамы дыры на членно опредѣленіе и въ найотколѣшны-тъ врѣмена на нащ' -та писменность...

Но азъ са унесохъ и забравихъ чв не пишихъ Грамматику, просърѣхся да говорѣхъ за нѣща конто Г. Кръстовичъ прѣди толкози години достаточно обятнилъ п на мѣнѣе-то на кого-то съсъ согласенъ освѣтъ за прилагателны-тъ....

Да са върнѣхъ на причты-тъ ... да са върнѣхъ рекохъ, но безъ малко щѣхъ да забравѣхъ да кажѣхъ нѣщо и за само-то име на тѣзи *изреченіа*, конто азъ нарекохъ причты.

Българи-тъ иматъ хиляды таквы-зи изреченія, и толкозь обичатъ да ги *приспособяватъ*, повтарятъ и приговарятъ, а пакъ за чудо да нематъ име за тѣхъ. Толкози съсъ пыталъ и распытвалъ, слушалъ и услужвалъ съсъ са, не съсъ чюлъ да каже нѣкой общо нѣкое име по се » като рѣкохъ онзи » « дѣто има една дума » « какъ-то казва една стара приказка ». Млады-тъ наши учены и четници ги зовѣтъ пословицы, дума хубава, но на Българскы никакъ не иде нито отъ слово (грамма, буква) нето отъ слово (логос, сказаніе, проповѣдь). Азъ за промѣстна пріехъ думж-тъ притча или причта, едно защо-то са срѣща съсъ гръцка-та Пярыміа, както си види и въ прѣвода на Св. писаніе употребени; а повече защото съсъ чювалъ да казва народъ-тъ » той се съсъ (или на) прищи хортува « за нѣкого кой-то обича да употребява въ разговора си причты или пословицы и наистинкъ повечето отъ сжщо Българскы-тъ пословицы сѣ гадателны и алегорически.

Добрѣ чи са повърнѣхъ да хуртувамъ за името на народна-та нашѣа философіа, чи са осѣтихъ да исповѣдамъ и за сбирание-то и записваніе-то ѣ. Комахай сичкы-тъ отъ причты-тъ що съсъ приготвилъ да печѣатамъ сж отъ источна България.

ВЪВРЕМЕНА ЛѢТОПИСЕЬ.

— 0 —

Христосъ *воскресе*, братіе Българе Христіане! Прерадостно вы привѣтствовать така *Българскы-ты Книжицы* рожба и органъ на Българскы-ты православны Христіаны, защо за тѣхъ, какъ-то и за васъ, нема друго по драго, по сладко, и по-утѣшительно привѣтствованіе отъ това. Отъ само-то начало на Христіанство-то, святы-ти Христови апостоли, какъ-то и други-ти негови ученици и послѣдователи сѣ праздновали снисхителнѣ-тъ праздникъ Христова въскресенія съ най голѣмъ-тъ свѣтлость и торжественность, защо Христово-то въскресеніе, какво-то казва Павелъ Апостолъ, « есть основаніе на нашѣ-тъ вѣрѣ и нашѣ-тъ надеждѣ ».

Спорядъ общія-тъ той-зи Христіанскы обичай, какъ-то по вѣнь така и тукъ находящіяся православни Българе Христіане, мали и велики, събрахъ ся вкупѣ и на първо и на второ въскресеніе, да чюѣтъ сладоснѣ-тъ въскреснѣ службѣ и литургіѣ на Българскѣ-тъ народнѣ церквѣ, гдѣ-то все ся чете и пѣе по матернѣ-тъ имъ дражайшій Старо-Българскы языкъ. Колко е драго и весело всякому Българину да гледа отъ всякъ страхъ и отъ всякій жгълъ пространѣйшаго Цареграда любезни-ти му соотечественици ся превърватъ като добри и простодушни овци и ся събиратъ така като на своѣ-тъ мандрѣ на реченѣ-тъ своѣ народнѣ церквѣ, ако и да

знаѣтъ добръ че тѣа, като не е юще направена, прилича на едик простѣ и сиромашкѣ колыбкѣ, и че въ неѣ нема да намѣрятъ нито великолѣпнѣе-то и блѣстателны-ты утвары и украшенія нито красогласны-ты и ужаятелны-ты пѣвцы, кои-то виждатъ по други-ты Греческы церкви; какво думамъ? тѣи въ неѣ не намѣрятъ даже ни мѣсто вѣтре да стоятъ, но сѣдятъ почти сички-ти отъѣмъ въ дворъ-тъ церковный и на сокакъ-тъ! Но що ги е грижа? тѣи оставатъ радостно сички-ты други церкви, и дохождатъ на Българскѣ-тъ, защо-то съ христѣане *Българе*, и защо-то иматъ ревностъ и честолюбіе *Български*, кое-то ги бута и кара тамъ да идѣтъ, тамъ сички-ти да ся сберѣтъ, тамъ да видятъ Христа възкреснаго, тамъ да чюѣтъ, *по гласѣ-тъ си и по языкѣ-тъ си*, радостно-то имъ това привѣствіе Христосъ воскресъ, и да отговорятъ юще по-радостно констинѣ възкресе. Нанстинѣ какво по-драго и по-радостно за ныхъ отъ това? Като слушатъ все това по языкъ-тъ си, и като гледатъ че пѣвцы-ты имъ, попови-ти имъ, даже и Владыка-та имъ любимый, вси по Българскы имъ четѣтъ, пѣѣтъ, благославятъ, и на всякий часъ да изговарятъ сладко-то имъ *Христосъ възкресе*, тѣи нематъ ли всякѣ правдѣ да ся одушевляватъ, да ся като съсъ вѣсторгъ възносятъ до облацы-ты на свое-то христѣанско мечтаніе, и да мыслятъ че ся нахождатъ него часъ въ самыя-тъ рай Божій гдѣ-то ги е призваѣ и прѣяѣ възкресый Христосъ, и че той Христосъ кой-то ся помянува и слави *по-Български*, чрезъ кого-то ги Владыка-та благослави *по-Български* и кой-то самъ имъ ся общава съ Евангеліе-то си да имъ проводи слѣдъ малко утѣшительныя-тъ святий Духъ *по Български*, че той Христосъ бѣлъ тѣхенъ, той бѣлъ Българинъ, той слѣзъ отъ небо-то, стапѣлъ чловѣкъ, пострадалъ и воскресилъ като Българинъ да спаси българы-ты!

Какво ти ся види тѣя тѣхна мысль, това тѣхно воображеніе

читателю! Не е ли мысль друга? не е ли утѣшительна? не е ли спасительна? и не чини ли тѣа мысль да ся затекать Българе-ти отъ въ-редъ Цариградъ, гдѣ-то сѣ забыколени отъ Гърцы, и не чюватъ друго осявнѣ Гърцы, и да дойдѣтъ на Българскѣ-тѣ реченѣ церкви, гдѣ-то гы чака толкова Христіанска утѣха, толкова душевно веселіе — ? Бре и калпацы-ты си на земѣ-тѣ ще тупиѣтъ, а не да не идѣтъ.

Но виждѣ Българскѣ иждрости! Кога-то въ сичкы-ты Греческы церкви презъ кои-то минувать, заглушавать имъ ся уши-ти отъ *пушканія*, Българе-ти добръ размышляюще че, като ходять на церковь, тѣ не ходять на войнѣ нито на бой за да посятъ съ себе-си пищофы, тюфецы, и пушкы, но ходять да славять Бога и Господа мира, кой-то сѣди на небе-то, гдѣ-то и тѣи желаѣтъ да пойдѣтъ единъ день, того ради тѣи, като добри Христіане, носятъ си само свѣщи, какво-то далъ Господъ и какъ-то ся открай остановила отъ церковь. За друго тѣи не марать. Таквы-зи добры Българе, таквы-зи миролюбивы Христіаны, кой гы не обыча!

Но, братія читатели! тѣе добри и миролюбивы Христіане иматъ си и тѣи единъ болѣх на сърдце-то! скорбять много като гледать че церква-та имъ е *дибѣ* малка и ветха, и че трѣба да си ѣ направятъ и голѣмѣ, какъ-то сѣ и извадили и ферманъ-тѣ, и пакъ пары-ты имъ не стигать! За това мыслятъ да притекѣтъ слѣдъ малко до сичкы-ты вънкашны соотечественницы, и да имъ рекѣтъ: « Братія соотечественници! И виѣ сте Българе Христіане, какво-то и ниѣ; виѣ имате толкова церкви и юще правите, пакъ ниѣ немамы ни единѣ, защо и оная кой-то имамы, не може да ся каже церква; виѣ сте много, а ниѣ малко: отъ много-то и по малко да ся даде, много доходи, и пищо не вреди. Помогнѣте ни да си направимъ церква-тѣ, че безъ васъ не можемъ, а е срамота и грѣхота да си остинемъ безъ церква ». Какво ли бы отговорили на това Българе-

ти, прелюбезнии читатели: отrekli ли ся быхъ отъ просимъ-тъ христiанскъ помощь? Но тѣй быхъ ся отrekli и отъ Христiанство-то си, и отъ Българство-то си! Не, не, това не може да бѣде, не ся испаднѣли нито сѣ ся унижили и изнепотребили до толко-с' Българи-ти. За това и сѣ пѣлимъ надѣждѣ мы вѣрваме че тѣи на противъ ще ся покажатъ много щедри въ свое-то усердно спомоществованіе за *Българскъ-тъ народнѣ церквѣ*.

Правителство-то послѣдува да испраща воинства на Софія и на Шуменъ, снабдени съ сичкы-ты имъ потребности. Сердари-Екремъ Омеръ-Паша идеси, казватъ, отъ Багдаты, види ся за да бѣде пакъ поглаварь на речены-ты воинства. А единъ вѣстникъ прилага че Правителство-то издало заповѣдь за да ся свыкатъ и 50,000 *реди-ф*ы подъ знамя, и че 25,000 души щели наскоро да ся съберѣтъ на Цариградъ. Все това ся види че става заради Европейскы-ты политическы сплетенія и смущенія, за да бѣде и наше-то Правителство готово за всяко противно приключеніе.

Между това Сърби, Арнаути и Гречи Епирскы ся явили въ Българіѣ, наипаче около Софіѣ, да купувать коніе. Ако е то истина защо ли имъ сѣ.

Отъ другъ странъ вѣстникъ-тъ *La presse d'orient* казва че прочыты-тъ Лука Вукаловичъ, кой-то предводителствувахе като поглаварь Черногорцы-ты въ тѣхны-ты нападенія на ближни-ты имъ страны, и кой-то ся наричалъ *Жупий Воевода* въ Требишкѣ-тъ земѣ, сега раздавалъ въ неѣ странѣ слуховы че — скоро щѣло да стане бой, и побуждавалъ жители-ты да сѣ готови за бой, безъ да имъ казва обаче срѣщо кого.

Отъ Антивари пакъ писали навѣстникъ-тъ *Osservatore Triestino* че единъ челоуѣкъ нарочно проведенъ отъ Князя Данила, былъ ся качилъ тамо на корабъ за да дойде на Цариградъ съ намѣреніе да свыка и заведе на Черногоріе сичкы-ты Черногорцы колко-то

се тука нахърятъ, и на кои-то число-о възлезило до 3000. Защо ли е то? Спорядъ реченя-тъ вѣстникъ, князь Данилъ искалъ да пребере Черногорцы-ты, « Защо-то Черногоріе можито да има • потребѣ отъ ржць-тъ на чада-та си, за това быль проводиль и « пары за да се плащатъ нужны-ты за въ-пжть-тъ разноски на не- » мотны-ты. »

Но най-любопытно-то е това че княгыня Данилпца родила момиче на кое-то кръстници были станжли отъ далечъ Императоръ Русскый Александаръ и Императрица Французская Евгенія, за кои-то и момиче-то ся нарекло съ двѣ имена: Александрина-Евгенія. Въ даръ же Императрица Евгенія проводила на Данилово-то новокръщено момиче едижъ великолѣпнж люлькж съ сребро обработенж, съ златъ вѣнецъ украшенж.

Колко-то за означеніе-то на предѣлы-ты мѣжду Турско и Черногоріе, за кое-то послѣднѣо казахмы че ся проводили на мѣсто а то нарочни комиссари, реченя-тъ вѣстникъ Прес' д'оріан' казва че, кога-то тѣ комиссари ся събрали на мѣсто-то, едно разногласіе ся поіавило помежду имъ: Французскыя-тъ и Русскыя-тъ искали да захванѣтъ предѣлно-то означеніе отъ кѣдѣ Албанійж; а дружина-та напрогивъ искали да закачатъ отъ кѣдѣ Ерцеговинѣ. За тѣжъ причинж дѣло-то по настоящему ся пропустило, и комиссари-ти писали сѣкы на свое-то Правителство.

Австрійски-ти вѣстници кучета бълватъ противо Сърбско-то ново Правителство, защо-то искало да не припознава веке преимуществъ-та кои-то до сега съ имали Австрійци-ти подданици въ Сърбійж, какъ-то казахмы въ послѣднѣж-тъ книжицж. Така Французскыя-тъ *Франкфорскый вѣстникъ* преписва изъ Аугсбургж-тъ Газетж това: « Поведеніе-то на Сърбско-то Правителство ста- « ва отъ день на день по-чюдно и по неразбрано, и видися че и- « ска да потѣпчи систематически трактаты-ты, като не ще да при-

« познава консулско-то съдебное право ... Австрійкия-тъ Генералъ-
« Консулъ ся протестова противу токово-то дѣйствіе, и даде три
« дни на Сърбско-то Попечителство да ся отговори • Отъ другъ
странъ вѣстникъ-тъ *Австрійская Газета*, между много други сър-
диты думы, пише: « Нема сумнѣніе че тѣя работы ставать спо-
« рядъ побужденіе то на единъ много високо положеніе въ Сърбіи
« ниущій челоуѣкъ: защо іавно е че отъ дестинъ недѣлы насамъ
« отъ какъ е възлѣзлъ отново Князь Милошъ на престолъ-тъ, Пра-
« вительство-то е сторило на правдини-ты, кои-то сѣ были отъ
« трактаты-ты подтверждены за Австрійъ, по-много іавны удары,
« отъ колко-то не бѣхъ сторени въ сичко-то растояніе на шесть-
« надесятигодишно-то правительство Александрово... Спорядъ европей-
« ско-то народно право, Сърбія е всякога Турскія-тъ *Сърбскій*
« *Еялетъ*; Князь-тъ ѱ е вассалъ подданный на Портъ-тъ; пу-
« блично-то ѱ право, кое-то ѱ ся е дало отъ портъ-тъ, е писано
« въ Хатти-шерифы-ты, и зарадъ това точно не може да ся
« простре по-вече отъ колко-то ѱ точно дарувать тіа псти-ти Хатти
« шерифи. Ако бы Сърбія да повреди това основаніе на свое-то-
« като Держава съществуваніе, тіа бы заедно унищожила исто-
« то свое съществованіе, и тѣзи истинъ, отъ коѣхъ-то много може
« да произлѣзе, Сърбски-ти сановници и държавоуправители трѣ-
« боваше непрестанно да ѱ иматъ на умъ-тъ си, защо ако бы да-
« вървятъ все по той-зи пѣть кой-то сѣ днесъ уловили, то не-
« премѣнно щѣтъ да докаратъ отечество-тоси, чрезъ забъркваніе-то
« на злополучіе-то и на пагубъ-тъ. » По случай на тѣя порицанія
и угроженія, ето що пише пакъ другъ единъ Русскому духу
принадлежащій вѣстникъ *Съверный*. « Една распря бѣ ся подигна-
ла онѣзъ годиниъ между *Австрійскъ-тъ Газетъ* и единъ полу-
« официалный Бѣлградски вѣстникъ заради преимущественно-то поло-
« женіе и извънреднъ-тъ безтяжесность (*immunité*) коѣхъ-то иматъ

« Австрійскы-ты подданицы въ Сърбско-то Княжество, сякоу на
« ветхы нѣкои соглашенія взяты насилѣмъ отъ Турскѣ-тѣ немощь.
« Княжеско-то промѣненіе що станѣ въ това мѣсто не е было
« твърдѣ пріятно за Австрійскы-ты притязанія, и народно-то чув-
« ство ся е крѣпко показало противу съхраненіе-то на тыя преи-
« мущества, отъ кои-то сѣ си ползовали Австрійскы-ти агенти
« за да интригувать и работять противу правителство-то и по-
« лезности-ты на това мѣсто. *Австрійска-та Газета*, като ся
« заврыща пакъ на тѣхъ распрѣхъ, провозгласява смѣло тѣ-зи поли-
« тическѣ ересь, че по *Европейско-то право*, *Сърбія была*
« *всякога единъ Турскый Еялетъ*, князь-тѣ ѿ *Турскы под-*
« *данный вассалъ*, *установъ-тѣ и Хатти-шерифъ-тѣ кой-то ѿ*
« *ся е далъ отъ Портѣ-тѣ*. Сѣкы види че, спорядъ Виенскія-тѣ
« той-зи вѣстникъ, трактатъ-тѣ Парискый и начала-та кои-то сѣ
« ся въ него положили не съществувать за Австрійѣ, Сербіятре-
« ба да е еднѣмъ простъ Османскый *пашалыкъ*!... » Мы уже
рекохмы че, ако бы можилъ Князь Милошъ да унищожи и упраз-
ни въ Княжество-то си речены-ты извънредны преимущества и без-
тяжестности, кои-то, не само Австрійскы-ты, но и вси-ти други
чужди подданицы сѣ имали до нынѣ въ Сърбіѣ какъ-то и въ сич-
кѣ Турціѣ, той бы направилъ еднѣ голѣмъ и многоцѣннѣмъ услугѣ
на мѣсто-то си. Дай Боже да улучи.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Съ прескорбно, много прескорбно сѣрдце трѣба да кажемъ
тутакъ-си на читатели-ты наши че надежди-ти кои-то, основа-
юще ся на искренны-ты и дѣйствителны-ты старанія на сичкы-
ты Великы Силы, имахмы за съхраненіе-то на общіятъ миръ,
тыя надежды гы веке немамы! Спорядъ послѣдны-ты телеграфи-

чески известія, тия надежды съвсѣмъ исчезли, и намѣсто тѣхъ дошло печальнѣйшето увѣреніе какъ духъ-тъ на войнѣ-тъ преодо-
лялъ, и уже требовали хората отново да хванатъ да ся биятъ и
да ся колятъ! какъ и защо ли е това тъй станало? Кой ли е
былъ истинно причина-та за да ся отвори отново тая поразителна
война, кога-то горки-тъ хорица имахъ толкѣ нужда отъ съхра-
неніе-то на миръ-тъ? За това много ся е тъй и онѣй говорило
въ разны-ты вѣстници, и было бы много дълго да прекажемъ
всѣ. Но като вѣрно сокращеніе на старанія-та що сж, ако и безъ
успѣха, за премиреніе станали отъ странѣ на посредствовавши-
ты Силы, отъ кои-то най-напредъ ся показува Англія, и като
достаточно показаніе отъ гдѣ ся е най много показало преняте-
ствіе, мы предпочитаемъ отъ всяко друго да приведемъ тукъ оф-
фиціальны-ты изложенія, кои-то сж сторили Англійско-то Попечи-
тельство въ Парламентъ-тъ отъ единѣ странѣ, и Француско-то
Правителство въ Мониторъ-тъ отъ другѣ.

На 6/18 Априлія въ горниж-тъ камарѣ Англійскѣ Лордъ Мал-
мезбюри, въ долиж-тъ Г-нъ Ісаели, дадохъ речены-ты свои за-
белѣжанія; наутре 7/19 Априлія Французскыя-тъ Мониторъ
представи и той едно друго изложеніе; изъ кои-то ся разумѣва
какъ, « кога-то Руссія предложила да ся състави конгресъ за
разгледваніе-то и управя-та на сжществующи-ты разиры, Авс-
трія пріяла, начално, това предложеніе, но искала предварително
да ся опредѣлятъ точки-ты върху кои-то щало да ся говори въ
конгресъ-тъ. Англія тогава написала четири точки или предложе-
нія слѣдующы-ты:

1о да ся опредѣлятъ средства-та съ кои-то миръ-тъ може
да ся задържи между Австріѣ и Сардиніѣ.

2о Да ся покаже какъ могатъ пай-добръ да ся испразнятъ
Римскыты области отъ войскы-ты Францускы и Австрійскы;

3о Да ся развиди да ли понося да ся увѣдѣтъ поправки въ вѣтринно-то управленіе на тыя области и на другы-ты Италійскы державы, на кои-то управленіе-то бы представляло недостатки и пороки, кои-то бы давно довели постоянны и бѣдственны сущенія и неудовольствія въ тыя мѣста, и каквы поправки да ся увѣдѣтъ;

4о На мѣсто особы-ты трактаты между Австріѣ и Воеводства-та Италійскы, да ся учреди една конфедерация (союзъ) между Италійскы-ты державы за тѣхно-то взаимно защищеніе вѣтринно и вѣнчанно.

Тія предложенія, какъ-то другы-ты Силы, така и Австрія ги пріяла; но приложила едно пятъ: *да ся безобыржжати испрво Сардинія че безъ него не бива*; а послѣ като видѣла че това не было пріято отъ другы-ты, тя го замѣнило съ друго-то сіе: *да ся безобыржжати вообще сичкы-ты Силы предъ конгресъ-тъ*. Това было вообще пріято отъ Силы-ты, но двѣ новы мѣчносты ся показали: 1о Австрія искала да стане безобыржжане-то предъ да ся отвори конгресъ-тъ, а Франція рекла да ся отвори конгресъ-тъ, а че най пѣрво за безобыржжане-то, да ся говори въ него; 2о Австрія искала съ другы-ты наедно да ся безобыржжи и Сардинія, а Сардинія отвѣщала съгласно съ Франціѣ че ако ѣж неприемжтъ и неѣж въ конгресъ-тъ какъ-то и другы-ты Силы, нематъ никое право да ѣж одолжатъ на това. За да уравни и тыя двѣ новы затрудненія, Англія предложила отъ ново да ся нареди една особня коммисія отъ шесть члена, по единъ отъ б-тъ Силы всдно съ Сардиніѣ, коя-то да развиди вѣпрое-тъ за безобыржжане-то, а отъ другѣ странѣ и конгресъ-тъ составляемъ да ся заглава само съ политическы-ты вѣпрое, и кой-то чтомъ ся събере, да привика при себе си и представителы отъ Италійскы-ты Държавы, кои-то да

я напярятъ въ засіданія-та му истымъ образомъ, какъ-то и въ Лайбахскія-тъ конгресъ на 1821, сиречь само за да си казвать желаніе-то и да представятъ предложенія, а не и да отсяждатъ.

Това ново Англійско предложеніе было пріято отъ Франціѣ, Пруссіѣ и Руссіѣ и до тамо были дошши преговоре-ты до реченія-тъ день, кога-то Англійско-то Правителство имало юще нѣкон надежды за съвършено съглашеніе на Силы-ты и за примиреніе на Австріѣ, съ Франціѣ и Сардиніѣ. Но между това въ тѣхъ Англійскы изложенія рекли ся рѣчи важны, рекли ся рѣчи непріятны и укорителны, толкова за Австріѣ, колко-то и за Франціѣ и за Сардиніѣ; рекли ся широкъ и рѣчи одобрителны и удовлетворителны и за тѣхъ-ты отъ все кое-то произлазя чѣ тѣхъ Англійскы изложенія не сѣ толкова ясни, не сѣ толкова опрѣдѣлительны за да познае съкы изведнѣжъ коя е мысль-та и намыреніе-то за напредъ на Англійско-то Правителство. Лордъ Малмесбуръ, въ начало-то на слово-то си, рекъ така за Австріѣ: » Защо Англи-ти сѣ истаго Тевтоническаго рода и по-
« кольнѣ съ Австріѣ-ты, Англіѣ естествено има состраданія
« съ Австріѣ. Но спорядъ политическы-ты притязанія, Австріѣ е
« была доварана да ся помѣси въ дѣла-та на Італійскы-ты дѣр-
« жавы, и слѣдовательно си е изгубила любовь-тъ и состраніе-то
« предъ народъ-тъ, не само въ тѣхъ дѣржавы но, и въ Анліѣ,
« и въ сичкы-ти дѣржавы Европейскы страны... Не можемъ
« да ся отречемъ чѣ въ много обстоятелства тѣ забравила чѣ
« нейна-та длѣжность въ Італіѣ бѣше да заслужи като при-
« мѣрна на дѣржавы-тъ дѣржавы; тѣ забравила чѣ, ако войствен-
« на-га слава пристава на времени на уставны-ты Правителст-
« ва, тѣ не трѣба никога да ѣ бѣди цѣль-та. За тѣхъ при-
« чинѣхъ мѣхпотія сѣ ся постепенно подигнали въ Італіѣ, Сѣвер-

« ны-ты сего мѣста страны сж станжмъ единъ постоянъ источ-
 « никъ на Европейскы борбы. » Той же и за Франціѣ рекъ
 « така: » Мжчно е за Англіѣ и за единъ Англіѣскы попечитель
 « да разумѣ за коѣхъ политикъ начиникъ-тъ на единъ голѣмъ и
 « благополученъ народъ (Францускый царъ Наполеонъ) ся е
 « рѣшилъ да зъмне участіе въ распрѣ-тъ между Італійскы Дер-
 « жавы и Австріѣ; той начиникъ зель обаче това участіе и
 « мжнотія-та не умалѣла никакъ съ негово-то помѣшаніе, и на про-
 « тивъ ся умножила. Лордъ Гладстонъ, между много други ра-
 « боты, рекъ за Австріѣ това: » Цѣль-та на Віенскы-ты тракта-
 « ты е была да ся направи единъ запоръ противу Франціѣ на
 « сѣверъ Італіи, и спорядъ общо-то желаніе на сичкѣ Европѣ
 « было е дадено на Австріѣ поручителство за мирно-то вла-
 « дѣніе на Італійскы-ты си области. Доро дѣйствува спорядъ
 « трактаты-ты, Австріѣ трѣба да ся подкрѣпява отъ други-ты
 « Силы; но нема никое право да прескочи и предѣлы-ты кои-то
 « ѣ сж ся показали, и не може да ся позволи отъ никого да до-
 « кара други-ты Італійскы державы до бѣдно-то сѣстоаніе на
 « едно політическо вассалство. Азъ мыслиѣ че Франція трѣба да
 « ся почита виновата заради лошево-то напекко правителство, и
 « не ѣи минува презъ главѣ-тъ че може да ся намѣри положе-
 « женіе по-недостойно за единъ голѣмъ народъ отъ Француско-
 « то положеніе въ Римскы-ты области..... » Одобряючи сѣвър-
 « шено Лордъ Гладстоновы-ты думы, Лордъ Дерби казва че, догдѣ
 « ся гледали работата чрезъ Лордъ Ковлея, вярвѣла много добро, и
 « имало надеждѣ да ся свѣрши, ако бѣ послѣдовала да ся глѣда
 « само съ него. А предложеніе-то за конгресъ, шо направи Руссія
 « освѣнъ закѣснѣніе, другѣ никоѣхъ ползѣ не пренесло. Послѣ при-
 « лага, пакъ сѣгласно съ Лордъ Гладстонъ, че бы было мжчно да
 « ся каже причина-та на днешно-то Европейско сѣстоаніе, ако по-

ложимъ че сичкы-ты Силы сж искренны като казвать че нещѣтъ бой: « Ако трѣба да ся уназять неповредими трактати-ти на « 1815, и ако Силы-ты, кои-то ся най-много интересувать, ся « согласять и спогодять по между си за въпросы-ты, въ кои-то « само можтъ да сж несогласни, мжчно е да разберемъ зашо « ставать тѣя обширни обыржжванія, и тѣя безмѣрни приуготов- « ленія, кои-то ставать въ-редъ явно или тайно. Трѣба да ка- « жемъ обаче, че, по жое-то мнѣніе на тѣя недовѣрія, на тѣя « взаимны страховы и на тѣя приуготовленія причината сж по- « много-то оныя нещастны думы, кои-то бѣхж излѣзли отъ ус- « та та на Сардинскыятъ кралъ кога-то ся бѣхж отворили Пие- « монтскы-ты камары. • Най сетнѣ Лордъ Дерби, като казваче о- « собни-ти трактати, кои-то Австрія имала съ различни-ты Италійс- « ки державы, като Восводствата на Пармж Плезенцж, Моденж, « Тосканж, и проч. были вредителни и за Италія, и за сама-та Австрія и проч. прилагатыя строгы и значителны рѣчи: « Мысльж че время при- « ближава да ся рѣши опредѣлительно щели стане конгресъ, или не, и « щели ся разрѣши мирно въ простѣ-тъ или не. Не понося веке ни на « честь-тж ни на полезности-ты Англійскы да ся простирать « по-вече тѣя преговори за предварителны-ты условія на конгре- « съ-тж. Время ще веке скоро да дойде, кога-то Англія (коя-то « е сторила сега единъ новъ опытъ и е представила едно ново « предложеніе) ще каже че ся минжло веке время-то на праз- « ны-ты преговоры, и че като довършила сичкы-ты си угодны « средства кои-то е съ толикимъ стараніемъ употребила за спо- « гоженіе, безъ да улучи никакъ, Англія ще ся држпне на стра- « нж,...и ще чака послѣ да види възъ койж странж ще понесе да « ся възвые и обърне... Войната коя-то бы ся отворила, нема « да ся ограничи само въ Италіж. Ты ще е първо война изящю « кървава, зашо ще да е война за начала и за страсть. Не ще да « е война между двѣ великы Силы борящыся за единъ опредѣ-

« день предметъ, но война коя-то ще събуди и наостри най-
 « сильны-ты страсти, и като ведитъжъ захване въ Италиѣ, ще ся
 « простре много по-далечъ отъ предѣлы-ты на това мѣсто. Дру-
 « ги страсти ще ся наострятъ, другы по-полезности ще ся нов-
 « редятъ, другы народы ще ся намѣстятъ и война-та, коя-то
 « ще ся начене въ Италиѣ, не ще ся забави да разладе и въ цѣ-
 « лѣ Европѣ свои-ты пожигателны огнєвы. Не бы было мѣшно
 « да ся покажатъ причины-ты, кои-то бы нужно довели до толко-зъ
 « работѣ-тъ; но азъ ся ограничавамъ да кажѣ че и за самѣ Англичѣ.
 « ще да е невѣзможно да съди на странѣ, кога види че ся про-
 « мѣнило ибкакъ-си владѣніе-то на Адриатическо-то море или
 « на брегове-ты му. Наши-ты въ Средне море полез-
 « ности сѣ такыва естествомъ, що искать много внима-
 « ніе отъ нашиѣ странѣ. Явно е при това че най-ма-
 « ло-то измѣненіе на сами-ты Италийскы предѣлы ще накара, съ-
 « трактаты-ты, и цѣлѣ Аллеманіѣ да грабне оржжія-та за да за-
 « щи-ти Германическѣ-тъ конфедераціѣ. А като Аллеманія влѣ-
 « зе въ боя-тъ, що ще да стане Белгія, Швейцарія, и общо-то
 « состояніе на Европейскы-ти политическы сношенія? Война-та,
 « като ся отвори ведитъжъ въ Италиѣ, не е възможно да пред-
 « види человекъ между кои и кои силы ще да послѣдува, до гдѣ ще
 « да ся распростре, и що ще да произлѣзе отъ неѣ. Англія има
 « великѣ полезность да ся упазн миръ-тъ, и е готова да стори
 « всяко жертвованіе за да го упазн; но ако бы да ся отвори войнѣ
 « какво ще да стане, да стане: наша-та неутралность (ненамѣся-
 « ніе) ще е до ибгдѣ-си *обыржжєна неутралность*, коя-то ще
 « ны позволи да ся соединимъ послѣ съ оныя, кои-то честь-та,
 « полезности-ты и достоинство-то на Англичѣ быхѣ ны показали
 « като достойны за да ги подкрепимъ. »

Това станжло, какъ-то рекохмы, на 6-18 и 7-19 Априлія

кога-то имало юще надежда да ся пріемне отъ Австріи послѣ-
нѣ-то Англійско предложеніе за да развиди въпросъ-тъ на бе-
зоборъжаніе-то чрезъ едни особы войиственни комисіи. Но
и тѣ надежда была излѣзла празна, и спорядъ телеграфическы-те
пришедши извѣстія отъ 10-22 и отъ 11-23, Австрія не само не
пріяла речено-то предложеніе, но пратила направо до Сардиніи
окончателно условіе (*ultimatum*), съ кое-то думала че ѣ дава
три дни за да ся орече че ще ся безоборъжи, или ако не,
ще има бой съсѣ неѣж. Противу това печаянно дѣяніе на Ав-
стріи протестувалися Англія и Руссія, а царь Наполеонъ си
наредилъ генералы-ты, кои-то щели да военачалствувать на вой-
скы-ты жу кои-то щялъ да прати презъ Алпскы-ты планины въ
Италіи; (тѣ были: маршалъ Бараге д'Иллие, генералъ Мак-Ма-
хонъ, маршалъ Канроберъ, генералъ Нисель, маршалъ Рандонъ,
и особито Князь Наполеонъ), и заповѣдалъ на мнозина войиски
отдѣленія да ся събержтъ чрезъ желѣзны-тъ пѣтъ на Піемонт-
скы-ты предѣлы, кое-то и станжло. Отъ другъ странъ, спорядъ
телеграфическы по-новы извѣстія отъ 26, 27, 28, 29, и 30 Апр
(д. в.), понеже Сардинія, какъ-то ся разумѣва, не дала слухъ на
ультиматумъ-тъ, Австрійскы-ты войиски минжли рѣкж-тъ Тессина,
и влѣзли въ Сардиніи, кое-то услышавъ царь Наполеонъ измалъ
заповѣдь на войиски-ты си да влѣжтъ и тѣя въ Сардиніи, кое-то
и ся точно испланило, и съ чюдни бързостъ влѣзлы, кои по сухо
и кой по море презъ Генуя, доволны хилды Французскы войиски
снабдены съ сичкы-ты свои военны оружія и потребности, и ся
управили едни на Туринъ, а други на Александрии, а освень
това чакали и самага царя Наполеона да дойде, защо-то ся раз-
дало слухъ че самъ лично щялъ да предводителствува на боя-тъ.
Така и Сардинійскы-ты войиски раздѣлены на различни отдѣленія,
ся расподѣлили по различни мѣстоположенія и сѣдѣли готовы за

бой. Като допълненіе на все това, Австрія сочинила свое-то военно обявление (манифестъ), и го обнародовала съ заявленіе по стѣны-ты у Виеннѣ. Между това въ Тосканѣ дигнали главъ противу Тосканскыя-тъ воеводѣ, кой-то ся принудилъ да остави мѣсто-то и да побѣгне къмъ-то Римскы-ты области.

На негово мѣсто проповѣдали въ Флоренці за Диктаторъ, Сардинійскаго Краля Виктора Еммануила, и на Массѣ Каррарѣ гдѣ-то такожде ся подигнали, наредило ся отъ и во имя Сардиніи привременно правителство.

Мы не ще ся простирамы по-вече за тия лошевы работы, и ще чакамы да видимъ що ще ны донесжтъ по-нови извѣстія, като ся помолимъ Богу юще веднѣжъ да помилова сиромашіѣ-тъ и да даде свѣсть на Великы-ты тия силы да ся оставать отъ боя-тъ, кой-то нема освенъ зло много да принесе.

ТЪРГОВСКИЙ ВѢСТНИКЪ.

Царскыя-тъ тукашенъ голѣмый Гюмрюкъ ся е управлялъ за счетъ на хазинѣ-тъ отъ царскы меамуры. А понеже ся доказало че ставали толкова кражбы и злоупотребленія въ товѣ управленіе, царство-то оя бѣ рѣшило преди нѣколко время да даде и той-зи Гюмрюкъ, какъ-то и другы-ты свои приходы, на *утилизамъ*. А сега, като ся испъзне усулъ-тъ на мезатско-то му наддаваніе, най-сетнѣ продажба-та му ся свършила, на $17\frac{1}{2}$ сего мѣсеца, за 40 милиона гроша, въ ползѣ на единъ отъ предны-ты Арменскы Сарафи Мѣсѣрѣ-оглу. — Той Гюмрюкъ съдържава три-ты мытарства: на Цариградѣ, на Галатѣ, и на Киречъ-Капіѣ; а оставать на вѣнъ мытарства-та на вино, ракіѣ, огледала, дърва, копринѣ, жито, ичимикъ, овошіе, рыбѣ, и проч.

Едно друго поправленіе, за кое-то ся говораше отъ много вре-

ия, щало сега да влѣзе и то въ дѣйствиѣ, и ако бы да влѣзе, не малка ще да произлѣзе полза за царство-то, и особно за морскѣ-тъ въ Цариградѣ търговіѣ. И за сичкы-ты тукашны людѣ панстинѣ колко зло протсходи отъ бѣзмѣрно-то струпваніе на търговскы-ты пѣлны и празны корабы въ Цареградско-то пристанище, кое-то ако и доста широко, станѣло за това толкова тѣсно, що не могатъ хора-та безстрашно да минуватъ ни съ канкъ ни съ вапоръ между многочисленны-ты тыя, бесчинны тукъ тамъ вързаны, корабы. Того ради въ послѣдны-ты дни меджлисъ-тъ Танзиматскый ся е упразнилъ да разгледа каквы мѣркъ трѣба да ся зымѣтъ за да ся очисти пристанище-то на Кючюк-Чекмедже, и да ся употреби да приема сичкы-ты оныя корабы кои-то не бы имали непремѣнна нуждѣ да сѣ на Цариградѣ. Знаино е че речено-то пристанище е и доста голѣмо и обширно, и доста близо при Цариградѣ.

Най-сетиѣ опытъ-тъ на приплаваніе-то съ вапоръ-тъ отъ Еносъ до Едрине по Марѣѣ станѣло на 12/24 сего, и уллучилъ пѣлно. Вапоръ-тъ трѣгналъ сутрень-тъ отъ Еносъ, и за 13 1/2 часовы достигналъ благополучно на Едрине съ велико благодареніе на жители-ты. Това щастливо и многополезно за търговіѣ-тъ бытіе е веке снечелено, и компанія-та вапорека нема веке да ся грыже освенъ да очисти и поправи, що-то има за чистяніе и поправяніе по рѣкѣ-тъ, и да турне на единъ добръ редъ порядочно-то по нынѣ вапорно плаваніе.

Отъ другъ странѣ ся научавамы че, спорядъ отваряніе-то на войнѣ-тъ между Франціѣ и Австріѣ управленіе-то на Австріѣскѣ-тъ вапорскѣ Лондѣ купаніѣ запретила на вапоры-ты си да правятъ по нынѣ редовно-то си плаваніе по бѣло море между Цариградѣ и Тріестѣ, и оставя да работятъ само презъ Дунавъ и Черно море, кое-то ще не малко вредѣ да принесе и на компаніѣ-тъ и на търговство-то.

Така вообщо и търговия-та ся е запрела тука съвсѣмъ тѣхъ дини, и никой не ще ни да продава ни да купува, защо не знайтъ какъвъ пѣтъ ще уловятъ работы-ты, никой нѣтъ ще иматъ за напредъ пары-ты, кои-то, отъ какъ ся е чюло че става бой, на весма лончево и испостоянно состояніе сѣ испаднѣли. Лира-та Турскѣ, отъ около 130 гроша що ся земаше и даваше напрасно ся е въскачила до 150! Така и продаваніе-то на Турскія-тъ заемъ въ Лондрѣ испаднѣло до 60 и до 50 гроша вмѣсто 100. Така испаднѣлъ чрезвычайно и флоринъ-тъ на Виеннѣ. Такива злощастни событія като докарватъ и чрезвычайно тѣщеты на горкы-ты търговцы, даватъ поводы и на голѣмы мюфлюзлюцы, какъ-то сѣмъ ся и нанстниѣ извѣстниѣ че на Виеннѣ испаднѣлъ единъ отъ най-голѣмы-ты банкіеры сѣ не знамъ колко милліоны.

За да превари колко е възможно такыва търговскы паденія, научавамы ся радостно че Влашскы-тъ соборъ издалъ на 5 Апр. (н. л.) рѣшеніе, сѣ кое-то ся придава до три мѣсецы время на търговцы-ты за да си платятъ полизы-ты и другы търговскы записы. Освепъ това, понеже магазы-ты были пѣлны сѣ хранѣ, и немало никакъ куповачи, Влашско-то Правителство рѣшило да употреби 200,000 жѣлтицы за да помогне на притѣсняемы-ты търговскы домовы, кои-то бы подавали здравы поручительства.

КНИЖЕВНЫЙ ДНЕВНИКЪ

Въ оскудность отъ другы книгы, за кои-то быхмы жслали да имамы тука да говоримъ, по нуждѣ ся улавямы за перо-то да кажемъ и днесъ двѣ-три рѣчи за Г-нѣ Цанковъ повѣ вѣстникъ *Bъмарикъ*.

Въ послѣднѣ-тъ Книжницѣ мы дадохмы на кѣсо читателемъ да разумѣятъ че той вѣстникъ, тваръ и рожба особна Г-нѣ Цанкова, нема никакви сообщеніе сѣ Бѣлгарскѣ-тъ Книжници и сѣ Бѣлгарскити-ты Книжницы, и че слѣдовательно кое и какво ся

ише въ тоя вѣстникъ, зло добро, то си остави за счетъ на Г-нъ Цанкова, кой-то самъ има за него да ся отговаря и предъ народъ-тъ и предъ сичкыя-тъ свѣтъ. Мы обаче похвалихмы неговъ-тъ великъ ревностъ и негово-то усердіе за да учреди и порядочно издава неговъ вѣстникъ, въ кой-то ны ся е изъ начала общалъ да ся занимава особено за Българскы-ты нитиресы, то есть, какъ то въ разумѣхмы, за все що ся до Българи-ты касае, за все що Българомъ принадлежи, като за законо-то имъ Отоманскаго царства господство и владѣніе, за православнѣ-тъ имъ вѣрж, за нѣроднѣ-тъ имъ історіѣ, за народно-то просвѣщеніе и образование согласно съ законъ-тъ на подданость-тъ и на вѣроисповѣданіе-то имъ, и за все що имъ е тѣлесно и душевно полезно.

Но уже отъ първыя-тъ му листъ видѣхмы че главно-то му занятие было да кори и да гони Грецы-ты и Греческыя-тъ языкъ, като че тѣхъ были сами криви дѣто си остави Българи-ти въ крайно невѣжество, и като чи отъ истребленіе-то на Грецы-ты и на языкъ-тъ Греческый зависяло Българско-то просвѣщеніе! Врѣху тоя предметъ онъ и въ два-та слѣдующы-ты си листа е много писалъ и говорилъ, и вѣрвами чи не ще да престане да говори. Съ това щели уллучи наистинж да обѣди вообще Българи-ты да омразятъ свои-ти съсѣды Грецы-ты до толко-зъ що занапредъ никой веке да нема никое веке съ тѣхъ сношеніе? Не воистинж, защо само-то естество, кое-то ги е положило толкова близо при насъ и даже размѣсены съ насъ, и самый Богъ Исусъ Христосъ, кои-то ги е направилъ да иматъ единъ и тѣжъ-де вѣрж съ насъ, ся сопротивляватъ. Щели уллучи да имъ испяди и пригони языкъ-тъ отъ наше-то мѣсто? Нѣ также, защо първо трѣба да распяди и прогони тѣхъ на далечъ отъ насъ и отъ наше-то съсѣдство, аче тогасъ; а то ще да му е толкова мѣчно! Освенъ това мы не видимъ, искренно да кажемъ, за коуж причинъ трѣба толкова да мразимъ и да гонимъ Грецы-ты и тѣхныя-тъ языкъ, кога зинаемъ че и тѣхъ, какво-то и насъ, че и языкъ-тъ имъ, какво-то и нашъ-тъ языкъ Господъ Богъ ги е създалъ, и не разумѣвами какѣхъ быхмы въ-

жественных ползх придобили отъ едно такова несправедно гонѣще, освень да дадемъ и тѣмъ право да гонягъ и ти насъ и нашіягъ языкъ. Защо-то едно основателно и неспоримо начяло че, що-то правимъ мы на други-ты, то ва щжтъ да правятъ и други-ти на насъ. Тѣй Господине! и Господь нашъ Исусъ Христосъ, като ны е заповѣдалъ въ священно-то си Евангеліе да любимъ ближняго своего яко самыхъ-себе, казаль ны какъ да ся приносимъ и съ тѣя наши съсѣды Гречы-ты, така и съ языкъ-тъ имъ, който поне не е нѣкое лице, не е нѣкой челоувѣкъ дѣто да може да ны повреди никакъ, но е едно слѣпо и просто орудіе, кое-то или добро ще стори или зло, спорядъ какъ-то го употребява оный който го имъ, оный който го говори и пише. Ако ли го изучивамы пустыя-тъ тойзи Греческы языкъ, какъ-то го изучавать днесъ и най-далечни-ти и най-просвѣщени-ти народи, като Руси, Нѣмци, Французи, Англичяне, какво ли зло можемъ да придобіемъ отъ това? Дали вѣрж-тъ си съ него ще загубимъ, или народность-тъ си? Не, Господине, не ще загубимъ, пито щемъ да повредимъ съ него ни една-тъ ни друга-тъ но паче ще ги потвърдимъ. Мы нашъ-тъ бащинъ вѣрж и наше-то православно исповѣданіе изъ щемъ основателно да ги научимъ и добръ въ тѣхъ да ся укрѣпимъ ни отъ Французскыя-тъ, ни отъ Латинскыя-тъ отъ васъ препоручаемы языцы, защо въ тѣхъ мы находимъ поучаемы само Латинскъ-тъ и папистанскъ-тъ католическъ ересь, а то не е никакъ нашія-тъ Българскы интересъ. Но съ това не щемъ да кажемъ че Българе-ти не требува да учать, кога могатъ, и тѣя и други языцы за други работы, а щемъ да кажемъ само че, колко-то за вѣрж-тъ си, ти трѣба да учать най-много Греческыя-тъ языкъ, освень, разумѣвася бащиния-тъ си кого-то сякога и сякакъ трѣба основателно да учать. Мы съ това не щемъ да загубимъ или повредимъ народность-тъ си, защо, освень ако е лудъ, никой никога не ся е отреклъ отъ языкъ-тъ и народъ-тъ си само защо-то ся научилъ Греческы; ако ли е лудъ, той не само Греческы, но и Французскы или Нѣмскы, или други нѣкой чуждъ языкъ

да ся научи можилъ бы да ся каже че станалъ Французинъ, Птмецъ, и проч . и да ся гордѣе и падува за това, какъ-то Есопова-та врана съ чужды-ты пера. Но намъ слово-то не ны е за а у д ы - т ы, по за р а з у м н ы - т ы и с в ѣ с т н ы - т ы хора, какви-то сж вообще сички-ти Българе, кои-то кой языкъ и да ся научатъ, пакъ своя-тъ си языкъ и своѣ-тъ си історіѣ и народиѣсть като вѣрж-тъ си вардаты, и ся хвалятъ съ тѣхъ, и искатъ да ги усовершенствоватъ кой колко-то може. Мы тѣй знаемъ, и не ся убоявамы да кажемъ, че кой-то языкъ и да научи человекъ, то е все добро, ако ще бы и Цыганскы. А освенъ това стѣкы знае че стихии-ти на нашъ-тъ Българскъ історіѣ ся находитъ нап паче въ Греческы ты Византійскы сисатели. Кой-то ны възбранава систематически да ся учимъ Греческы, той ще да ны възбранава, вѣрно. и отъ да си търсимъ и учимъ історіѣ-тъ, понеже другадъ ѣ почти не находимъ, освенъ въ Греческы-тъ языкъ. Еда ли е и това Българскы интересъ?

Но това да оставимъ: Г-нъ Цанковъ отъ колко-то нише за него, можилъ бы да напише юще толкова и вреда-та не бы была твърдъ голѣма. Но що да кажемъ за другъ-тъ му статіѣ, гдѣ-то ся запършилъ да нише противу священи-тъ Пасхалный огнь въ Іерусалимъ, и да го називава *смьхотниѣ и святокрадниѣ измамъ*, и пр.? Не е ли намѣрилъ други предметъ по важень и по-полезень за Българы-ты да напише, та само това ли остало за него криво да поправи и лъжовно да изобличи? или кой му е далъ тж-зи великъ власть що онова, кое-то отъ пезапамятны времена сички православны людѣ, Греци, Българе, Сърби, Арнаути, Руси, Власи, и проч. сж имали и иматъ и почитатъ за свято и за священио, Господство му да ся залови напрасно за него като за най-уничижително-то нѣщо, да го похули и обезчести като най-норугателно и посмѣятелното дѣло, да го представи като басниѣ измыселѣ за пезнамъ кой измамъ на православны-ты Хрістіаны, които обаче какъ-то самъ казува *ся стичатъ отъ въ-редъ и ся притискатъ да го видятъ*; па като го така оное съ смѣлыя-тъ си языкъ, да имъ го ввѣрили предъ очи-ты, и да имъ

рече: *Виждете какво лице сте до сега за свято почитали! О смѣ-
лость! О соблазнъ! О перазбрано нечестіе! Отъ толкова многочислен-
ны православны Христіаны между които ся нахождатъ несумнѣнно
человѣци хиляда пѣти по-учени и по-опытни отъ Г-на Цанкова, не
ся намѣрилъ никой до нынѣ (освѣтъ единъ само Коран у Парисъ)
кой-то да укори това нѣщо, а самъ Г-нъ Цанковъ дошлъ днесъ ю-
ще въ начало-то на Вѣстникъ-тъ си да ся присмива и ругае на ед-
но такова нѣщо! А защо ли, братенце, за кой ли Българскъ ползъ
за кой ли *българскы интересы* си сторилъ това? Не за друго пакъ
вонстинъ, освенъ подтвержденіе на вышереченъ-тъ си ъемъ, че Гре-
ци-ти были, лошеви че Греци-ти были омирани, и
че Българе-ти не трѣба по нынѣ да иматъ никое
сношеніе съ нихъ! Но ~~а~~ помисли, братенце, какво завърши-
вашъ съ това? Щешъ ли да кажешъ първо че, ако духовенство-то
Греческо е лошево и омразно сички-ти Греци сж такива? Или щешъ
да речешъ че, понеже свашенины-тъ огнь не е истинно такъвъ-зи,
трѣба Българе-ти да не ходятъ веке на Божи гробъ, трѣба да не
ходятъ веке на поклоненіе святыхъ мѣстъ? Но отъ тия и двѣ-ты
предложенія нито едно-то нити друго-то можешъ совѣстно да подтве-
рдишь, нито ще пакъ нѣкой да тя послуша. Убо тѣшаніе-то ти да до-
кажешъ че священныя-тъ огнь е лъжливъ, остава напусто, безъ ни-
кой цѣль и безъ никой ползъ, и тогава, ако не друго, поне това
щешъ само да спечелишь че ще ти ся присмѣжтъ защо-то сж си
присмѣлъ на нѣщо кое-то предъ очы-ты на благочестивыя-тъ Българ-
скы народъ и на сички-ты православны Христіаны не е никогда было
ни смѣшно, ни смѣхотно, ни баснословно. Мы не сме
Богословъ ни Владыка ни духовникъ да вы кажемъ по-вече за това;
не знаемъ вы дали имате дипломъ отъ нѣкожъ Богословскъ Акаде-
міѣ за да ся усмѣявате да говорите тѣй смѣшно за такива работы.
Какъ да е и да е, вадѣтеся добръ да не станете орудіе и причина
да ся съблазни единъ цѣль народъ, защо, какъ-то говори самъ Гос-
подъ нашъ Іисусъ Христосъ, « *иже аще соблазнитъ единого отъ**

малыѣхъ снѣхъ кѣрѣлющихъ въ ма, оу не естъ ему да шѣститѣ
жерновъ оселскій на выи его, и потонетъ въ пучинѣ морстей, и
пакъ дума: « Горе человѣку тому, и ниже соблазнъ приходитъ »

(1)

ВЪ ЦАРИГРАДѢ 30 Априліа 1859.

Сочинитель - тѣ

Г. Кръстьевичъ.

(1) Еванг. Матт. Гл. XVIII ст. 6, 7.